

АГОП МЕЛКОНЯН
УБИЙСТВО В НЮ БАБИЛОН
ФАНТАСТИЧНА ПАРОДИЯ

chitanka.info

ПЪРВА ЧАСТ
„ПРЕСТЪПЛЕНИЕ С ВЪПРОСИТЕЛНА“

По-възрастните може би си спомнят деня, в който сякаш от квантовия вакуум (сиреч от нищото) се появи Йоасаф Друмника. Разбира се, тогава никой не знаеше, че се именува Йоасаф, нито пък че е друмник по природа.

Беше май. Беше в разгара на Бакхусовите пиршества. Скрити зад колоните на Неопропилеите, пияни мъже дълго и с изследователска съсредоточеност изпразваха пикочните си мехури; алени от въодушевление фокусници неблагоразумно гълтаха саби, за да ги блъвнат миг по-късно във вид на пламъци; развеселени хлапаци щъкаха по пазарите, яхнали самодоволно бионични рептилии, амбулантни търговци на холографни памети и венериански цветарки предлагаха евтината си стока с мазни гласове, по небето не се виждаха никакви звездолети, когато през градската порта на Ню Бабилон мина странен мъж на неопределена възраст с избеляла брезентена бохча на гърба. Стражниците не го спряха, защото пътничето не приличаше на размирник; полицаите не му обърнаха внимание, защото на вид бе съвсем средностатистически и не се оглеждаше гузно; жените не го задърпаха към тъмните входове на своите работилници за радост, защото приличаше на благочестив скопец, отдавна забравил какво е да те притискат женски бедра по хълбоците; търговците не хукнаха да го увещават — какво ще измъкнеш от просяк. Само градският идиот Менестей пое подире му, опулил глупаво очи и повесил челюст, напъна се да извика нещо — изглежда, от изненада бе забравил, че е глухоням, но от титаничните му усилия излезе нещо като вопъл на крава родилка. Подскачаше по калдъръма, сочеше с пръст, дърпаше минувачите да обърнат внимание, искаше да възвести чудото, да съобщи на всички великата чест, с която Съдбата е удостоила празника, но Ню Бабилон изнемогваше от светлини и звуци, по улиците щедро се разливаше вино и сладост, градът дишаше с всички древни, сегашни и бъдещи пороци, градът беше уморен от гълчава, танци, кавги и побоища, затова никой не забеляза, че пътничето има ореол.

— Ей, старче! — кресна наперен момък с грейнали от spiritus vini очи. — Каква е тази продупчена шапка?

— Шапка като шапка — отвърна кротко пътничето.

— Era ти шапката! — и тук младежът добави още няколко думи, които благопристойните автори винаги спестяват в книгите си.

Но пътничето, изглежда, си нямаше път. Помота се по старите криви улички, надникна в схлупените работилнички за микропроцесори, пое към музея по криотроника, копнееше да разгледа няколко предисторически диода на Гън, но стигна само до градския площад, където се смеси с тълпата. Всички унесено зяпаха някакъв фукльо, гол до кръста и с бял парцал около таза, който се опитваше да левитира, но няколко пъти падна върху дъската с пирони и всички го освиркваха. После друг демонстрира великото изкуство да спира сърцето си — и успя. Едва по-късно се разбра, че се е поувлякъл, но никой не се разплака — все пак вдовицата му щеше да получи пенсия, тъй като кончината бе настъпила при изпълнение на служебните задължения.

— Зяпаш, нали? А данъците платил ли си?

Беше мъж на около шестдесет, в къса туника на балерина.

— Аз съм честен данъкоплатец, господине — измънка Йоасаф.

— Моралист! Социално скопен земянин! — кресна мъжът и ловко се метна на един тезгях, където мигом зае въодушевената поза на оратор. — Тази държава трябва да бъде разложена чрез данъчната й система. Данъците са позорът на социума и нацията! Не плащайте данъци, дами и господа! Чрез борба срещу данъците — към обществено доволство и физиологичен прогрес!

Вероятно този трибун в туника на балерина още дълго щеше да провокира заспалата съвест на съгражданите си, ако не беше насилствено смъкнат от полицаи, но мястото му веднага зае друг.

— И все пак Земята се върти! — кресна новият. — Върти се, ама на! — и тук той показва онзи пръст на ръката, който замества цяла съвкупност от аргументи. — Може и да се върти, ама е в центъра. Хелиоцентризмът е поредната измама на правителството и на неговите лакеи, наричани журналисти. Вижте със собствените си очи — не е ли всичко около нас? Значи сме в центъра. Казвам се Антиджордано Антибруно — запомнете това име и веднага ме изгорете! Моля ви, изгорете ме незабавно, напук на световното устройство!

— Няма съчки, брат — простена някой от тълпата.

В същия миг главите на всички се извърнаха на четири румба вляво, откъдето се показва градският духов оркестър. Инструментите крачеха бойко и тържествено, сплотени около своя централен компресор, който всеотдайно им предоставяше с маркучи необходимото количество въздух. Свиреха марш от операта „Аида“. Когато тълпата започна да ръкопляска възторжено, компресорът използва всеобщото възхищение за лично облагодетелствуване — чевръсто измъкна измежду ребрата си (охладителните) лозунг с надпис: „Те не могат да дишат без мен!“, а в поредната си ръка вече размахваше спестовна касичка. Гражданите на Ню Бабилон уважаваха изкуството, особено духовното (тоест, което се постига с духане), и бяха щедри. Но точно на върха на тази трогателна благотворителност компресорът кресна:

— Само монети, простак! Копчетата задръж за себе си! Разбира се, за да изрази спонтанното си възмущение,

компресорът трябваше да изплюе жизненоважните маркучи, затова инструментите въздъхнаха смирено, изстенаха по старчески и маршът умря на една осминка ла.

Йоасаф се дръпна встрани, седна на една пейка и разтвори бохчата си. Към него се приближи съсухрено старче в дрипав шлифер, главата му потреперваше ситно като вибратор на електрическа самобръсначка и носеше торбички под очите си — следи от буйна младост или болни бъбреци.

— Президентът да те поживи, старче, ама не яж от своето — рече новодошлият и, кой знае защо, се захили. — Грехота е да го хабиш.

— Защо да е грехота?

— Отсреща при Диона дават мръвки без грошове. И вино дават, и женички, затова хич не яж от своето.

— Тая Диона да не е от лигата за защита на животните? — попита Йоасаф.

Старчето възрази почти обидено:

— Не, а защото е празник.

После седна до него и внимателно придърпа пешовете на шлифера, защото при невнимание рискуваше да го разпори.

— Месо не ям — започна бавно Йоасаф, разгъвайки мазните хартийки. — Вино не употребявам. Жените носят само неприятности и срамни болести.

— Няма срамни болести, има болести по срамните части.

— Тъй, тъй... Пък и не я познавам тая Диона, неприлично е.

Старчето измъкна от вътрешния джоб на шлифера плоска бутилка, отпи с наслада и едва тогава продължи:

— Празник е, кой ти гледа прилично и неприлично. Щом властта разрешава, давай. Мен иначе не ме пускат по кръчмите. Като се насмуча, намирам кмета, ако ще в писоара, и му казвам какво е, пък той е една неприлична думичка. Имах доста неприятности... Ти си яж, яж... Един приятел, доктор, казва се Хипократус, ми изкара бележка. Чакай, къде беше... — и старчето затършува из джобовете. — Че страдам от... маниакална кметофобия. Сиреч по рождение не понасям кметове.

— Предписа ли ти витамини? — попита пътничето с пълна уста.

— Не бе, само на ужким — старчето пак се обиди. — Колкото да ме оставят на мира. Ей на, вчера шерифът ме извика и каза: „Щом имаш бележка, карай, Блез, колкото можеш, мамка му“. И аз карам.

— Щом ти се кара, карай. Не се възпротивявай на желанията си. Още повече, щом си болен...

Минута-две всеки беше зает с делата си: Йоасаф дъвчеше собствената си храна, а старчето Блез пиеше от обществената ракия.

— Ти, изглежда, си разбран човек, кротък. Обичам хрисимите хорица — започна Блез някак гальовно, но секунда след това придоби сериозен, дори вгълбен вид, наведе се съвсем до ухото на събеседника си и попита шепнешком: — Това, дете блести отгоре, сериозно ли е ореол? Или и ти го караш на ужким?

Йоасаф изобщо не се изненада от въпроса, изглежда, беше свикнал, затова отговори лаконично:

— Честна дума.

Блез енергично се прекръсти, но като се сети, че се намира на обществено място, за всеки случай и си плю в пазвата — знае ли човек в тия атеистични времена ...

— Тогава излиза, че си светец!

— Не съм — поклати тъжно глава Йоасаф. — Там е работата, че не съм.

— Доколкото знам...

— Значи не знаеш достатъчно — прекъсна го Йоасаф. — Не може светец без ореол, но виж, ореол без светец може.

Блез потъна в размисъл, дори поруменя от мисловно напрежение. В името на истината трябва да признаем, че Блез си е мислител, или поне така пише в кратката енциклопедия „А-Я“.

— Тъй — каза той накрая. — Излиза, че ореолът е необходимо, но не достатъчно условие за святост.

От изумление Йоасаф дори спря да дъвче:

— Умно го рече. Моят случай е такъв. Да не би между другото да си начетен?

Блез пак се почувствува обиден.

— Бях на младини — каза. — И математик бях, и философ. И някои други работи бях. Сега съм бивш. Например бивш изобретател на сметачната машина. — Блез се изправи, свали омачканото си кепе, сложи го пред корема си и се поклони с достойнство: — Приятно ми е, Блез Паскал.

— Аз познавах един Паскал — Йоасаф продължи да мляска равнодушно, — но той не е изобретявал нищо. Затова не знам бивш какъв е.

В този момент от високата градска кула се показва огромна кукувица, или може би кондор, и продрано изръмжа седем пъти. Интелигентният читател вероятно се досеща че това е прословутата нюбабилонска кула, за която нищо не пише в учебниците по история, защото тя ще бъде построена в някои от следващите векове, а учебниците се занимават само с миналите. Засега само мимоходом ще споменем, че тя прилича на многоетажна извита торта, че беше подхваната с много ентузиазъм, но остана недостроена, тъй както вече е писано от един безимен автор: „И рекоха един другиму: хайде да направим тухли и да ги изпечем на огън... И рекоха: хайде да съградим град и кула, висока до небето... Тогава Господ слезе да види града и кулата, що градяха синовете човешки. И рече Господ: ето, един народ са и всички имат един език, а на, какво са почнали да правят; и няма да се откажат от онова, що са намислили да направят.“

Този отчет на местната строителна организация предизвика остри спорове. Едни твърдят, че тухлите били калпави, други — че чертежите били обратно хелиографирани, трети — че ръководителят,

дето дошъл, им смесил езиците, затова престанали да се разбират помежду си (искаш например тухла, пък ти носят вар и т. н.), но в края на краищата работата се разсъхнала и всички се пръснали по земята човешка, а хитреците тръгнали към Африка, защото там плащат с твърда валута. (За подробности виж в книгата „Битие“ от въпросния безимен автор.)

А сега да се върнем към нашата история в момента, когато кукувицата, или може би кондорът, изръмжа седем пъти.

— Докарахме го до седем.

— Колко му е — допълни Йоасаф. — И друг път сме го докарвали.

— Значи, казваш, може. Тъй де, щом ядеш, какъв светец си. Светците, като ги гледа човек, сякаш са изрязани от мукава. И не пада ли?

— Кое?

— Ореолът.

— Тц. Както и да си въртя главата, не пада. Здраво е закрепен.

Но Блез бе не само мислител и бивш изобретател, но и един много любознателен човек, затова не миряса:

— А като спиш, не ти ли убива?

— Не, мек е. Пипни го, ако искаш.

— Ами, какво ми влиза в работата! — стресна се Блез. — Ще взема да го изцапам. Виж как блести, като нов е... Ти по търговската част ли си?

— Нещо такова.

— Че какво ще продаваш — опули се старчето Блез. — Гол си като тояга.

— Гол съм — съгласи се пътничето. — Като тояга.

— В нашия град има богати търговци. Артур; мръсникът му с мръсник, продава работи, ама са калпави, не като на Сюзън Келвин. Катон Марк Аврелиевич има поне един милион пиявици и още толкова жаби, връз които жените пикаят. Ангеларий продава синтетична карантия — дробове, сърца, мехури, апендикси. Апендиксите вървят най-добре, някои си слагат по четири, по пет, защото и без това не служат за нищо, само за украса на тялото Евтино ги дава, докато отец Грегъри например е скъпчия. Той предлага свети мощи на видни

откриватели. Даже искаше да му дам моя скелет, ама аз не се съгласих. Наскоро взе за черепа на Нютон половин милион гроша!

— Сигурен ли си, че не е фалшификат?

— Не е, има белег от ябълката, дето го е фраснала точно в момента, когато се е появил законът за гравитацията. Пък и си личеше, че е от умна глава. Ти къде ще се вместиш?

Йоасаф започна да развива тезата, че на човек с ореол не му отива да продава пиявици, нито пък апендикси; че такъв човек непременно трябва да търгува с нещо духовно, например с утеха или в краен случай с възторг, макар че напоследък на пазара има възторзи в изобилие и цената им дотолкова е паднала, че вестниците са пълни с реклами за възторг. От своя страна Блез изказа мнението, че делото му е напълно обречено, тъй като в Ню Бабилен духовният бизнес изобщо не върви, в краен случай може да се пласира малко меланхолия, и то само на черна борса, защото останалото — утеха, възторг, ентусиазъм, любов към властите и тям подобни, се дават от кметството безплатно, само срещу представяне на лична карта. Йоасаф беше изненадан от тази социална придобивка, но възрази, че винаги ще се намерят поне няколко обезверени души, които срещу скромно заплащане ще са щастливи да получат две-три дози надежда, особено ако тази надежда е свързана с бъдното...

И точно в този миг от отсрещната кръчма се чуха сърцераздирателни викове: „Край, убиха го!“, „Кого убиха?“, „Кой го уби?“, и отвътре изскочи Диона, изплашена и пребледняла.

— Убиха го бе, хора! Като някакво си нищо го убиха!

Само за секунди кръчмата повърна цялото си съдържание — неколцина полупияни мъже, зачервени, още мляскащи мезета, запотени от алкохолен труд, рошави и разгърдени. Но, колкото и странно да звучи, всички бяха живи.

— Къде е трупът? — попита младо момче, в униформа на редник и щръкнали като радиотелескопи уши.

— Сигурно е останал вътре — отвърна треперещата Диона.

— Щом не може да излезе сам, да бъде изнесен! — нареди Редника с тон на висш офицер с много медали за храброст.

Изнесоха го — мъж на около петдесет, с вид на пресен труп, от гърдите на който съвсем необичайно стърчи нож. Диона веднага се метна отгоре му и започна да прави изкуствено дишане уста в уста. Кой знае защо, но това, изглежда, й хареса, защото подир малко започна да търка бедра, а ръцете й инстинктивно посегнаха да разкопчават ризата му.

— Стоп! — отсече Редника. — Трупът да не се докосва с цел удоволствия до второ нареждане. Кой ще даде доброволни и чистосърдечни показания?

Напред излезе младо момче с лице на морфинист.

— Както си седя, и гледам — убиват го.

— То, дето се вика, може и да си ти — обади се от тълпата гражданин с модерни мустаци с двоен Т-образен профил. По-нататък ще го наричаме Гражданина.

— Защо пък точно аз? — попита Младежа.

— Тъй си знам — виновният пръв се оправдава.

— Не съм се оправдавал. — Значи си признаваш.

— Нищо не съм признавал — упорствуваше Младежа.

— Видя ли, значи си ти.

По всичко си личеше, че следствието има нужда от здрава ръка, а кой има по-здрава ръка от армията?

— Не, не, така не може — екна гласът на Редника. — Без следствие няма да мине. Като единствен униформен поемам

съответните отговорни функции. Моля да гласувате. За? ... Против? ...
Въздържали се?

На последния въпрос Йоасаф плахо вдигна ръка.

— На теб, старче, кой ти е давал правото да се въздържаш?

— Аз поначало се въздържам — смотолеви Йоасаф.

— Виж го ти — въздържател! Ако всички се въздържах, човечеството щеше да изчезне. Твоето въздържание не се зачита.

Тук трябва да уведоим уважаемия читател, че гласуването като церемония няма да изчезне в бъдещето, макар че дотогава малцина ще си спомнят за какво точно служи то.

— И тъй, благодаря за единодушно гласуването доверие — продължи Редника. — Ще се постарая да оправдая вашите надежди за справедливост. Предполагам, не възразявате да започнем от дамите?

Редника придърпа един стол под мястото, което му служи за седане, кръстоса авторитетно крака и започна:

— Вашето име, госпожице?

— Я не се прави на идиот!

— Диона, моля те, не обиждай следствието. Облеченият в униформа е облечен във власт. Питам: вашето име?

— Диона Месалина.

— Видя ли, колко му е да си признаеш. Ние не обичаме да насилваме, макар че понякога е приятно. Питаме ви, Диона, къде бяхте по време на убийството?

Отговорът на Диона бе съдържателен и изключително ценен:

— Че откъде да знам?

— Не знае, ерго има алиби. Защото е казано: който не знае, е невинен. Казали са го на латински, а щом е на латински, значи е умно.

Някой простодушно попита кой точно го е казал, на което биде отговорено, че авторът е плешив, че е римски оратор и че носи очила. И освен това бил по-умен от всички тук, взети заедно. Всички кимнаха в знак на съгласие и следствието продължи.

— Може би случайно сте вие, господине? — подхвана Редника.
— Абе я ела насам!

Гражданина с двойните Т-мустаци приближи плахо. Почти минута Редника го разглеждаше със съсредоточеността на натуралист, открил птица бозайник.

— Ако се съди по черепа — започна той, — стопроцентов ломбрововски тип. Ревнив, хиперсексуален, полиоргазмен и със садистичен уклон. Генетично обременен. Имате ли в рода си идиоти?

— Аз съм племенник на президент!

— Значи не е изключено. Всичко е ясно! Неовладян нагон, който тласка в бездната на престъпността. Убитият е сподирял хазайката му, с която подозираният — ей този тук хубавец с мустаци на сом — поддържа редовни полови контакти. И в момент на ревност — хац с ножа!

— Глупости! — размаха ръце Гражданина. — Аз нямам хазайка.

— Това не пречи да се поддържат редовни полови контакти — настоя Редника.

— Моля ви се, граждани, това са врели-некипели. Прочетете. Аз имам нотариално заверен документ, че съм полово немощен.

Гражданина размаха розова бланка с няколко кръгли печата. Редника грабна листчето и го зачете, мърдайки устни. Неколцина се опитаха да надникнат иззад гърба му, но той ги прогони.

— Да бе — възкликна Редника, — виж ти, нищо и никакъв човечец, а полово немощен. Да му се не надяваш! И как го постигна? С йогийски упражнения? Или с излишества? Или може би си интелектуалец?

Гражданина наведе глава и пристъпи от крак на крак:

— Не съм местен. Аз съм хуманоид от планетата Ерос, там всички сме такива.

— Вярно е, проверила съм, всички са такива — потвърди Диона.

— В края на краищата човекът си има документ, черно на бяло — намеси се Блез.

— По свидетелски показания и въз основа на предоставени надлежно заверени документи следствието ви освобождава... Полова немощ — какъв благодат!

Редника затвори очи и забленува за деня, когато най-после ще бъде освободен от тази непоносима тегоба на тялото и душата. Но мечтанията му продължиха само секунди, защото всички тръпнещо очакваха по-нататъшния развой на следствието.

— Охо, виж ти какъв красавец! Ти, ти, да. Ставаше дума за младежа с лице на морфинист.

— Ами че ти си просто готов убиец! — възкликна Редника. — Като че ли правен по поръчка. Красавец, апетитен, мечта за всяка хазяйка. Нашият въпрос е: къде бяхте между седем и седем нула пет тази вечер?

— В кръчмата.

— Най-после един, който е бил на местопроизшествието. Младежа се опита да обясни, че всички са били в кръчмата, но Редника извади железен довод:

— Всички бяхме, вярно, но убиецът е само един, защото има един наръган нож. А един нож не може да се ръгне от двама и повече едновременно. Значи признавате, че между седем и седем нула пет сте били в престъпна близост с убития?

— Признавам.

— Аз познавах един, който всяка вечер в шест ходеше в кръчмата „При чашата“ и не свърши добре, макар че написаха книга за него. Той също поддържаше полови контакти с хазяйката си и при това, настоявам да обърнете внимание, не притежаваше документ за полова немощ.

— Нямам такъв документ.

— Лисицата падна в капана! — И Редника започна доволно да трие длани. — Нашият последен въпрос е: защо убитият, преди да стане такъв, е сподирял хазяйката ви? Може би тя му е давала някакви недвусмислени аванси? Може би по природа си е въртизадник? Или може би той е неистово напорист? Това са смекчаващи вината обстоятелства.

— Моята хазяйка е на деветдесет и осем години.

— Мамка му, светът съвсем се е побъркал! Тоя тук на четирийсет — полово немощен с документ, а оная развалина на деветдесет и осем поддържа редовни полови контакти! По-точно поддържаше, защото обектът на нейната старческа похот лежи сега трагично пред нас с нож в сърцето.

Блез Паскал се опита да сложи прът в колелата на следственото дирене, като каза, че господин Редника непрекъснато го усуква около някаква хазяйка и нейните контакти, а в действителност може да става дума за грабеж например или за чистопробен садизъм.

— Не може! — в гласа на Редника отново се появи офицерската интонация. — Криминологична интуиция. Щом погледнах, и разбрах

—. полово престъпление, в което е замесена хазяйка. Намеси ли се хазяйка, на всяка цена трябва да се извърши престъпление, по възможност полово. От опит знам. И тъй, млади момко, опишете как точно извършихте убийството.

— Не съм убивал. Аз не мога да убия човек.

— Можете, можете! — гласът на Редника мина във фалцет. — Колко хубавичко можете! Вие сте човек с възможности. Нашето общество възпитава човеци с възможности. Или може би не сте съгласен? Или може би смятате, че нашето общество прелива от пусто в празно? Може би изразявате несъгласие с новата реформа в образованието?

— Аз не съм човек — свенливо каза Младежа.

— Да, вие сте загубили всичко човешко.

— Аз съм биоробот.

След тези думи, изречени с типичната за едно изделие на техниката скромност, Младежа разкопча фланелата си. Всички присъстващи, включително и авторът на тези редове, видяха, че под фланелата блесна алуминиев корпус, тук-там ръждясал, покрит с еластичен полимер. Някои ахнаха, други изохкаха, трети възнаха, само Редника събра цялата си воинска решителност и възкликна:

— Значи си айзъказимовче, мамка ти позитронна!

Тук настана суматоха. Диона заяви, че отдавна е подозирала този факт, тъй като момчето няма тръпка, не тегли, пък и досега не ѝ е предлагал дори най-незначителен флирт. Блез от своя страна констатира, че като бивш изобретател на сметачната машина човечеството трябва да му е благодарно, но що се отнася лично до него, той предпочита андроидите на мосю Жак дьо Вокансон, особено неговия флейтист. Гражданина прояви укорителна неосведоменост и попита кой е този мосю дьо Вокансон, какво е това андроид и какво общо имат тук музикантите. Беше му обяснено, че дьо Вокансон е роден в Гренобъл, но той, сиреч Блез Паскал, няма честта да го познава лично, тъй като е умрял половин век преди малкият Жак да се роди, а какво е андроид, го пише в речника за чужди думи. Гражданина обаче зададе основателния въпрос, как така Блез Паскал ще е умрял, след като е тук, на площада, пред кръчмата на Диона. Блез обясни, че тая работа няма нищо общо нито с мосю дьо Вокансон, нито с андроидите, следователно не е тема на спора. Неочаквано се намеси и Йоасаф с

въпроса: а какво все пак се изясни около дискутирания флейтист? Блез рече, че флейтистът е един от андроидите на мосю дьо Вокансон, а какво е андроид, го пише в речника за чужди думи. Диона обаче сподели, че да се употребяват думи, непознати на широката публика, е признак на лошо възпитание. Гражданина настоя да се върнат към загадъчната мистерия със смъртта на Блез Паскал, тъй като Блез е очевидно жив и следователно не би трябвало да бъде мъртъв — това е ясно като две и две. Блез трябваше да вземе становище, затова обясни, че според повечето литература по въпроса той наистина е починал в полунощ на 19 август 1662 година и два дни по-късно е погребан в катедралата „Сен Етиен дьо Мон“. Гражданина прояви скептицизъм и попита дали Блез Паскал е ходил във въпросната катедрала да провери слуховете около неговата собствена смърт, но му бе отговорено, че не, защото няма време. Освен това, каза Блез, тази проверка изисква ексхумация, а той не понася да гледа собствения си труп. Йоасаф попита какво е това ексхумация, а Диона допълни, че да се употребяват думи, непознати на широката публика, е признак на лошо възпитание. Гражданина от своя страна допълни, че все пак не му е станало ясно каква е връзката между флейтиста, смъртта на Блез Паскал и този тук младеж, който в края на краищата не е имал никаква връзка със своята хазайка, тъй като е биоробот.

В този момент Редника не издържа и изкряска:

— Стоп!

Над площад „Опосум“ в Ню Бабилен легна тягостно мълчание. Всички очакваха следващия гениален ход на Редника, а той отчаяно блъскаше слепоочията си с юмруци:

— Не, хиляди пъти не! Никога не съм разследвал толкова объркано убийство. Очевидно престъпникът е твърде опитен, умело е прикрил следите си, оставяйки на местопроизшествието само един нож. — И неочаквано го озари очакваната от всички гениална мисъл: — Ножът! Ключовата дума е изречена! Диона, донесете лупа и алуминиев прах.

— Че откъде да ти намеря алуминиев прах!

— Аз не мога да извърша дактилоскопично обследване без алуминиев прах. — Тук Редника скочи, с твърда караулна крачка се приближи до Блез и го прониза с оловен поглед. — Вие случайно да сте чували някой да е извършвал дактилоскопия без алуминиев прах?

— Да си призная, не съм чувал — гласът на Блез потрепера.

— Чудесно! А случайно да обичате да киснете по кръчмите?

— Да си призная, обичам.

— Великолепно! И случайно тази ваша страст като птицата феникс да се събужда точно между седем и седем нула пет?

— Да си призная, будна е по всяко време.

— Конгениално! „Всяко време“ включва и времето между седем и седем нула пет. Така ли е, граждани? Дотук успоредните се пресичат. А случайно да имате хазяйка, с която да поддържате редовни ...

Диона не издържа:

— Я ни се махай от главите с тази твоя хазяйка и нейните контакти!

— Моля ви, Диона, не пречете на следствието! — Редника беше категоричен. — И без това ножът е от вашата кухня, това си личи и без алуминиев прах.

— Нямам такъв нож.

— Въпреки това, въпреки това... — И Редника отново се обърна към Блез: — А вие случайно да имате такъв нож в себе си?

— Да си призная, нямам.

— Нямате, следователно този може да е вашият.

— Ама аз никога не съм...

— Не обичам думата никога! — разгневи се Редника. — Кога никога? Вчера никога или днес никога? А може би и утре никога? Никога намирисва на безкрайност, пък всички в света сме крайни, а някои дори ограничени. Един мой приятел казваше никога, никога, ама като й напълни корема, на ти едно никога! И тъй?

Блез започна бавно, колебливо, като придърпваше сегиз-тогиз пешовете на овехтелия си шлифер:

— По това време, господин Редник, аз не бях в кръчмата. По това време ние си говорехме тук с този кротък човечец.

— И до него ще стигнем. И неговата не е чиста. И тъй, господине, нашият последен въпрос е: защо точно тази вечер между седем и седем нула пет не бяхте във въпросната кръчма, след като всяка друга вечер сте там?

— Случайно. Просто излязох да глътна въздух и се заприказвахме.

— За което ще съжалявате! Може да се тълкува като опит да се избяга от местопроизшествието. И ви съветвам: не използвайте думата случайно! Случайността намирисва на идеализъм и метафизика — лепват ти шест месеца и край.

Това с шестте месеца беше само тактически ход от страна на следствието за сплашване на мирогледно отклонилите се граждани.

Редника се обърна към Йоасаф:

— Вие със собствените си очи ли го видяхте?

— Аз нямам други очи — кротко отвърна пътничето.

— Отговаря се с „да“ или „не“.

— Да, бога ми. Заклевам се в светата майка.

— Без религиозна пропаганда! Ще ти дам аз една майка на теб! Апропо, кой си ти и какво е това отгоре, имам предвид — на кубето?

— Именуват ме Йоасаф, с прозвище Друмника. А това е ореол.

Редника пак се разгневи:

— Без ореоли, без ореоли! Според конституцията всички сме равни! Аз съм виждал един с ореол, става дума — нарисуван. И върху него някой беше изчегъртал с ножче мръсна дума.

— Не съм бил аз.

— А, то се вижда. Онзи беше съвсем изпостелял и си заслужаваше мръсната дума. Макар че, да ме извинят благородните дами, ако питаш мен, какво мръсно има в думата педераст? Дето се казва, да не е искал? Такъв го е родила майка му.

Гражданина веднага използва възможността да атакува:

— Всички са една стока.

— Ти мълчи! — отрязва го мигом Редника. — Теб те разбрахме, че си слабосилен. Гащите му празни, пък ходи по кръчмите по време на полови престъпления. — И пак към Йоасаф: — А къде бяхте тази вечер между седем и седем нула пет?

Йоасаф си призна, че е разговарял с Блез, но следствието откри несъвпадение в показанията: Блез твърди, че е разговарял с Йоасаф, а Йоасаф твърди, че е разговарял с Блез. Как тъй? Йоасаф каза, че са си разговаряли едновременно, но Редника пак го пресече: а защо не се изслушвате? Изслушването, както се казва, е белег за морално здраве. Един негов (на Редника) приятел тъй не изслушвал насрещния, но после заболял от венерическа болест, та трябвало да обръснат цялото

му тяло. Накратко, опасно е, затова хората трябва да се изслушват. Йоасаф отвори уста да каже нещо, но Редника отсече:

— Не искам да те слушам!

После разговорът се завъртя около прозвището Друмника. Йоасаф призна, че го наричат Друмника, защото обикаля от град на град, крачейки по друмищата на републиката, но това се стори твърде подозрително на следствието. Въпрос: а къде гражданинът Йоасаф е регистриран адресно? Оказа се, че гражданинът Йоасаф няма постоянна адресна регистрация. Въпрос: значи ли това, че няма постоянно местожителство? Оказа се, че значи. Ха така — бездомник. Но какво означава бездомник? Бездомник означава човек без дом. А какво от своя страна означава човек без дом? Означава, че въпросният човек няма хазяйка. А щом няма хазяйка, с кого тогава поддържа редовни полови контакти?

Изумителното развитие на логиката доведе следствието отново до задънена улица. Диона направи основателното предложение следствието да се освободи от натрапчивата идея за хазяйката, но Редника заяви на всеослушание, че от хазяйки никога не се отказва — това е категоричен принцип в живота му. Защото само един истински идиот може да се откаже от контакти с хазяйки. Някой обаче плахо подметна, че все пак нещо трябва да се измисли, защото вече не останаха хора за разпит. Това хвърли следствието в смут.

Над площад „Опосум“ отново легна тягостно мълчание.

Разбира се, Редника не бе човек, който ще остави нещата наполовина. След около минута мъчителни размисления той викна тържествено:

— Има още един, има!

— Къде е?

— Навсякъде по страниците! — Редника ликуваше. — Крие се, неговата верица, но къде ще се скриеш от справедливото възмездие. Я ела насам!

И тогава се появи авторът на тия редове — рошав (там, където все още му е останала коса), брадясал и уморен от творчески терзания.

— Име, възраст и вероизповедание?

— Ейджъп, на тридесет и седем, атеист.

— Професия и месторабота?

— Журналист от вестник „Космическа орбита“.

— Бре, бре, чак „Космическа орбита“ обръща внимание на нашия незначителен случай и се занимава с едно толкова скромно убийство. Интересно. И какво правиш тук?

— Аз съм хроникьор.

Тази дума изведе Редника от равновесието:

— Хроникьор, сутеньор — всички сте един дол дренки! И затова ли си вреш дългия нос навсякъде?

Това за дългия нос би трябвало да засегне Автора, но той не е такъв човек. Автора поначало е друг човек.

— И тъй, момко, беше ли на местопроизшествието?

— Това е единствената кръчма, в която никога не съм влизал — призна чистосърдечно Автора.

— А къде беше тази вечер между седем и седем нула пет?

— Описвах диалога между Блез и Йоасаф.

— Ето това се казва калпав автор! В кръчмата се извършва убийство, пък той се занимава с някакъв незначителен

диалог! А трябва да фокусираш вниманието си върху най-драматичните моменти: убийства, разводи, полови престъпления с хазайки.

— Така е — изстена Автора.

— Ех, да беше Шекспир, да беше Агата Кристи, такава история ще завърти, че ще ти отплесне акъла! Ама на — нямаме късмет, паднахме в ръцете на един драскач.

— Нищо, аз пък знам.

— Какво знаеш?

— Знам кой е убиецът.

— Че откъде ще го знаеш, щом не си бил в кръчмата?

— Ех, пък и ти! — и Автора го изглежда с укор. — Ако аз не знам, кой ще знае.

Редника се почеса по тила:

— Тъй де. Ако ти не знаеш, кой ще знае... Я ми го кажи на ухото.

— Не, в никакъв случай! — възрази Автора. — Трябва да спазвам законите на жанра, иначе кой ще ме чете...

— Ти си ги спазвай, ама аз няма повече кого да разпитвам.

— Има — каза Автора. — Себе си.

И отново се разтвори между страниците. Защото освен другите си достойнства Автора е скромнен човек и не иска дълго време да е

обект на внимание.

— Правилно! — възкликна Редника. — А себе си разпитвал ли съм? Не съм. И тъй като всеки разпит трябва да протича пред свидетели, ще се разпитвам на глас. Гласност, преди всичко гласност! А аз съм гласовит. Да започнем.

Редника седна на стола и попита със стоманен глас:

— Къде бяхте между седем и седем нула пет тази вечер? След това се изправи, застана с лице към празния стол

и отговори плахо:

— Бях в кръчмата.

Пак седна и пак със стоманен глас:

— Значи в престъпна близост с убийтия. Имате ли в себе си нож?

Пак прав и пак плахо:

— Нямам.

Тъй като сядането и ставането продължава до края на саморазпита, Автора няма да го описва в детайли, а ще предложи само диалога между Редника следовател и Редника подследствен.

— Следователно този нож би могъл да бъде ваш, нали?

— Би могъл да бъде и мой.

— Поддържате ли редовни полови контакти с хазайката си?

— Поддържам.

— Ха така! Браво бе, хубавец! Ти си бил страшен Казанова!

— Е, чак пък... Как да не поддържам, на двацет и две, русичка, с крака като прътове за овчарски скок, с ей такива големи ... Пардон, господин Редник.

— Карай, карай, сочно я описваш.

— То цялото вика: „Ела и поддържай!“ Пък не съм садист в края на краищата.

— Имате ли документ за полова немощ?

— Опазил ме бог.

— Случайно да сте биоробот?

— Не съм. (Разкопчава мундира си.) Ей на, вижте колко съм космат.

— Великолепно! Всички подозрения водят към вас.

— Ами така излиза ...

— Хе! — плесна ръце Блез. — Значи ти си го ръгнал.

— Да бе — и Редника зацъка с език. — Пък убий ме, не помня.

— Случва се — успокой го Блез. — Има хора със слаба памет.

— О, има — съгласи се Редника. — Аз тъй познавах един със слаба памет, но за сметка на това страдаше от педофилия. И точно в този момент...

3

И точно в този момент от кръчмата излезе симпатичен млад мъж, с брада и одухотворено лице, загърнат от глава до пети с бял чаршаф.

— Де го оня? — попита новодошлият. Езикът му беше понадебелял от виното.

— Кой?

— Дето го фраснах с ножа. Редника се усмихна доволно:

— Абе знаех си, че не съм аз. Ето — лисицата сама падна в капана!

И започна надълго и нашироко да обяснява, че заради униформата си е избран с всеобщо тайно гласуване да води следствието, при това единодушно. Йоасаф му напомни, че се е въздържал, но Редника отсече сухо, че това в никакъв случай не може да бъде забравено и че рано или късно това ще бъде платено заедно с лихвите. После значи се оказва, че един не знае нищо, друг е полово нещастен, трети — биоробот, четвърти си дрънкал едновременно с „ореолчестия“, пети бил страшен Казанова и на — нищо. Затова се води следствие. И тъй като доброволно се е появил нов свидетел, той трябва да бъде разпитан по всички правила на криминалното следствие и под клетва, че ще говори само истината, а неистините му се разрешава да премълчи.

— И тъй — име?

— Хияс ад Дин Абул Фатх Омар ибн Ибрахим ал Хайям.

— Туй всичкото на един човек ли е? Сигурно имате по два метра паспорти.

Обяснено беше, че на арабски това може да се запише на не повече от тридесет сантиметра, което все пак е някакво успокоение. После беше развита следната хипотетична ситуация: да си представим, че въпросният свидетел с чаршафа е все още дете и играе на улицата, увито в съвсем мъничък чаршаф, яде филия с масло и рови в пясъка на пустинята, но в този момент майка му иска да го повика — добре, значи ще се изправи в средата на оазиса и ще окне: „Ела да си измиеш ръцете, Хияс ад Дин Абул Фатх Омар Ибрахим и тъй нататък“. Не

може, нали? Оттук следствието направи изумителния извод, че всеки човек с чаршаф непременно има някакъв съкратен вариант на името си. Оказа се, че да, има — на нашия човек на галено му казвали Омар Хайям.

— А, това вече е друго. Това, дето се казва, може да се търпи. Нашият втори въпрос е: къде бяхте тази вечер между седем и седем нула пет?

— Точно тогава го ръгнах с ножа.

— Което означава, че сте били в кръчмата, тоест в престъпна близост с убития.

— На около петдесет сантиметра.

— Тази близост е твърде престъпна, от опит знам. Да продължим. Откога жертвата поддържа редовни полови контакти с хазайката ви?

Тук настъпи малка неразбория. Първо Омар Хайям изказа изненадата си от този факт, тъй като убитият бил не съвсем достоен човек, следователно всяка връзка с него е компрометираща. После дойде ред на Диона, която заяви, че всичко това са гнусни клевети, тъй като тя е хазайка на Омар, и следователно се лепва срамно петно върху нейната биография. А всички знаем, че едно петно може да направи биографията ти на нищо. После се намеси и Блез Паскал, но с едно твърде двусмислено изречение — каза, че Платон му е скъп, но истината била по-скъпа; Редника енергично го парира с думите, че е забранено да се говори за поскъпвания — ценовата политика си е държавно дело и не може разни хапльовци като Блез Паскал да дрънкат наляво и надясно по този въпрос, тъй като дават повод на враговете и изменниците също да дрънкат наляво и надясно по въпросния въпрос. Младежа разчете мисълта на Блез по друг начин — тук изобщо не ставало дума за никакъв платонизъм, а за жив разврат, след което Йоасаф се прекръсти и допълни: „Содом и Гомор“. Редника пак нанесе ъпъркут с мисълта, че не познава цитираните Содом и Гомор, те може да са последователи на Платон, това си е тяхна работа, но Платон е мъртъв, а за мъртвите или хубаво, или нищо. Той все пак е академик и не може да е хапка в устата на всеки. След което поиска Блез Паскал да разясни пред всички какво е имал предвид с онова мъгляво изречение за Платон, който напоследък станал скъп. Блез Паскал отговори лаконично: истината. Но пак беше запитан за каква

точно истина. Тогава старчето рече: ами за контактите между жертвата и Диона.

Това малко камъче преобърна колата на следствието.

— Значи тъй, Диона? — подхвана Редника. — Значи все пак контакти има? Питам: откога?

Диона дори не си направи труда да поруменее, защото и бяха казали, че руж не ѝ отива.

— Добре де — рече тя. — Аз наистина от четири месеца поддържам редовни ... с жертвата, но нямам нищо общо...

— Колко редовни? — попита Редника.

— Между три и четири пъти седмично.

— Средно три и половина, съвсем редовни. — Редника се приближи до Омар и го потупа по рамото: — И вие, заслепен от нечовешка ревност, го ръгвате с нож, нали? Браво, съвсем правилно!

— Ами, каква ти ревност — Катон Марк Аврелиевич е лъжец и мошеник, завлече ми триста и десет гроша.

Върху лицето на Редника се разля доволство:

— След продължителни усилия установихме и самоличността на убития — Катон Марк Аврелиевич. Потвърждава ли се и от други свидетелски показания — ти?

— Всички познаваме Катон Марк Аврелиевич — каза Блез.

— Въпреки това. Ти?

— Да, Катон Марк Аврелиевич продава пиявици и медицински жаби — потвърди Младежа.

— Похвално единомислие. Аз също го познавам. Има ли някой, който да е на различно мнение?

Нямаше, затова Редника бе доволен от хода на следствието. Случи се обаче нещо непредвидено — Йоасаф вметна, че бизнесът на Катон Марк Аврелиевич бил недостоен. Диона кипна и го нарече дървен философ, защото това си е бизнес като всички останали, дори ако иска много да знае, много по-достоен от останалите, защото Катон Марк Аврелиевич се жертвува за здравето на хората, ако не на всички хора, поне на жените. Йоасаф се съгласи и допълни: аз само си представих, госпожо, тези жаби в ръцете на един интелектуалец. Диона не само не се успокои, но ревна още по-могъщо: кой е интелектуалец бе, ти си интелектуалец! И разясни на

присъстващите, че Катон Марк Аврелиевич не трябва да бъде обиждан, тъй като е завършил трети клас, специалност гражданска отбрана, което е вече достойно за уважение. Редника веднага зае своята високоотговорна социална функция — прикани да се въздържат от лични разпри, тъй като в случая образованието на жертвата изобщо не ни интересува — това е образованието на мъртвец. И после разказа как познавал един, който непрекъснато разпитвал за образованието на мъртъвците, но за сметка на това не го пускали в час по физкултура, защото се възбуждал, щом види момиче с трико. Читателят вероятно подозира, че на това място Гражданина побърза да се намеси, питайки: а случайно да си познавал поне един нормален? Въпросът беше зададен ехидно, но Редника отговори със съкрушаваща сериозност — да, познавал един, честна дума, бил абсолютно нормален, като изваден от медицински учебник, но веднъж се загледал подир някаква фуста и се изтърсил от балкона на седмия етаж. Тази драматична история потресе присъстващите, само Гражданина намери сили да възкликне: боже мой, болен! Но Редника обясни, че не става дума за болен, съвсем нормален си бил човекът, като нарисуван от Микеланджело, с ей такива мускули, но обичал да се заглежда. Накратко, умрял здрав, но сплескан.

След което кресна:

— Стига отклонения! Следствието продължава. Значи признавате, Абул Фатх и тъй нататък Омар Хайям, че между седем и седем нула пет тази вечер вие сте убили лежащия на земята Катон Марк Аврелиевич, търговец на пиявици и медицински жаби, защото поддържа редовни — средно три и половина пъти седмично — полови контакти с вашата хазайка Диона Месалина, кръчмарка, тридесет и няколко годишна, неомъжена, неосъждана, слава богу бездетна, без никакво вероизповедание. Вярно ли е?

— Не е.

— Ти вече ми ходиш по нервите!

— Първо, Диона е на четиридесет и няколко, освен това е католичка.

— Аз те питам уби ли Катон Марк Аврелиевич? — гласът на Редника мина в горна октава.

— А за това ли ставало дума... Ще направя пълни самопризнания.

За кой ли път над площад „Опосум“ в Ню Бабилен легна необичайно плътна тишина. Всички наостриха слух (Младежа наостри акустичните си сензори) и зачакаха да чуят сложна и дълбоко драматична история, със завръзка неизвестно кога и къде, с перипетии, колизии и кулминации, с шекспировски страсти и Достоевски сътресения, разплетена тази вечер и тук с този потресаващо трагичен и криминален финал.

— Не съм го убивал — призна накрая Омар Хайям. — Ножът е играчка.

Той се наведе над трупа и дръпна оръжието на престъплението — оказа се малък пластмасов нож с гумено вакуумно „пльокало“ на върха, като на детска стреличка.

— Само го наплюнчих и хак! Пък този идиот припадна. Всички въздъхнаха облекчено след огромното напрежение

през последния час, Блез отново бръкна в джоба за плоското шише, Диона се метна да прави изкуствено дишане уста в уста, но в този миг се чу вледеняваща сирена и мощни прожектори осветиха площада, под тътена на реактивните сопла се чу разтревожният възглас на Блез:

— Сега я оплескахме — флаерът на полицията!

— Никаква полиция! Не искам полиция в моя бар!

— Че кой иска ...

— Бързо скрийте този глупак! — нареди енергично Диона. — Ей с онова платнище!

Гражданина и Младежа набързо избутаха жертвата под една от масите и метнаха отгоре му стара черга, пардон — синтетично покривало от 3-метил-2-циклопентен-2-ол-1-она-метокси-толуол, защото в бъдещето няма да има нито прости черги, нито чергари. Секунда след тази операция се показа внушителната фигура на инспектора — черен тренчкот, елегантно филцово бомбе, а между тях — димяща лула.

— Радвам се да видя толкова много стари познати, та дори самия Блез, който страда от кметофобия — каза инспекторът авторитетно и изстреля кръгче дим. — Как вървят нещата, Диона?

— Празници, господин Легре, Бакхусови пиршества.

— И само толкова?

— Че какво още?

— Не знам, не знам ...

Но когато инспекторът Легре каже, че не знае, значи знае всичко или почти всичко. Само наивният читател ще попита откъде би могъл да знае, защото си въобразява, че в бъдещето няма да има доносници.

От разсеяност и изненада Автора забрави да спомене, че до инспектора покорно крачеше малък симпатичен догиер с лъскава фуражка. Догиерите са скотоиди от планетата Палфа — много, много разумни същества, дори прекалено разумни, с изключително развито обоняние, осезание и зрение, затова се бяха поставили в услуга на земната полиция, изпълнявайки благородната и безсмъртна професия на оперативния шпионин.

— Искам да се допитам до моя догиер — допълни Легре.

Като чу да се споменава за него, догиерът подскочи предано на петте си крака и бързо обходи площада. Щом приближи до нещото, увито в черга (пардон, в покривалото от 3-метил-2-циклопентен-2-

ол-1-она-метокситолуол), догиерът мина на рентгеново зрение и всичко му стана безпощадно ясно. Което, разбира се, веднага бе прошепнато на ухото на инспектора Легре.

— Интуицията не ме лъже — и Легре се усмихна многозначително, а когато той се усмихва многозначително, това е вече опасно. — Под прикритието на празника — лични отмъщения. Кой е убиецът?

Редника, верен на инстинкта си, се изпъна като струна и вдигна длан до слепоочието:

— Разрешете да доложя. Докладвам: от направеното лично от мен разследване се установи, че убиец въпреки всичко няма.

Инспекторът от криминалната полиция Легре не беше наивник. В своята дълга и напрегната кариера той бе срещал стотици самозвани следователи и се бе наслушал на брътвежите им.

— Меко казано, вашето твърдение е дилетантско. Където има труп, логично е да има убиец. Нещото под масата, увито в 3-метил-2-циклопентен-2-ол-1-она-метокситолуол, не е карнавален костюм, а труп. Моята скромна молба е да го измъкнете.

Последваха не едно, а цели три измъквания. Първо: Гражданина и Младежа измъкнаха обратно трупа. Второ: догиерът измъкна изпод каскета си бележник и химически молив. Трето: инспекторът Легре измъкна от джоба си стара лупа, клекна и съсредоточено заоглежда терена на местопрестъплението.

— Записвай — нареди той на догиера. — Пресни следи... Вероятно на човек, на който всички крака са му в наличност. Извод: убиецът не е инвалид. Обувки номер четиридесет и две. Извод: убиецът не е дете. Следи от бастун и протези не са забелязани.

— Това са моите следи, гос... — опита се да обясни Гражданина, но инспекторът Легре го прекъсна:

— Не пречи. В близост до трупа е намерен риж косъм, средно еластичен, с устойчива структура, раздвоен в горния край, вероятно от главата на Блез Паскал.

— Моля ви, инспекторе, аз побелях още преди шест века — почти изплака Блез.

— Пиши. Първа версия: косъмът е боядисан нарочно, за да заблуди следствието. Втора версия: Блез е извършил убийството на младини.

— Когато аз бях млад, този още не беше роден!

— Трета версия: Блез Паскал е убил на младини някой друг, за да заблуди днес следствието... Също копче с три дупки, следователно или една е пробита допълнително, или една е запушена умишлено. Четвърта версия: убиецът разбира от четни и нечетни числа и вероятно е математик като Блез Паскал.

Още едно измъкване — измъкната беше рулетка.

— Дръж на върха на пръстите... Пиши: дължина на жертвата в легнало положение — 169 сантиметра. Пета версия: тринадесет на квадрат, отново присъствие на математическо мислене. Тегло... Диона, колко е тежък?

— Малко повече от теб, пет-шестина кила — каза Диона без колебание.

— Пиши: тегло на трупа в живо състояние според субективна оценка — около осемдесет. — Инспекторът се наведе ниско над лицето на Катон Марк Аврелиевич и започна да души: — Ябълкова ракия ... триста и петдесет грама ... раци с майонеза ... Диона, сто пъти съм ти казвал да не слагаш в майонезата чесън! Изстискваш малко лимон, една чаена лъжичка горчица, обаче френска, две-три капки водораслова есенция и украсяваш с маслини... Това не го пиши!

Трябва да признаем, че инспекторът Легре, като всеки французин, разбира от изкуства. Особено от кулинарно.

Още едно измъкване — Легре измъкна от един от бездънните си джобове огледалце и го сложи пред устата на жертвата. И тогава стана лелеяното чудо: виждайки пред себе си огледалце, трупът Катон Марк Аврелиевич извади от горния джоб на сакото си гребен и започна старателно да се реше!

— Пиши: въпреки незавидното му състояние на труп, жертвата проявява признаци на суетност.

Катон Марк Аврелиевич разтърка очи, огледа тревожно клекналия над него инспектор и подскочи:

— Какво има? Да не се е случило нещо?

— Случват се, случват се разни неща — каза Легре с онова тънко остроумие, което го прави любимец на жените. — Убийства например.

— Убийства ли? — попита Катон. — Кой е жертвата?

— Мили мой Катон, въпреки всичко си жив! — извика радостно Диона и отново се хвърли да му прави изкуствено дишане по добре

познатата ѝ система.

— А защо трябваше да съм умрял? — попита Катон едва когато успя с усилия да освободи говорния си апарат.

— Защото ми дължиш триста и десет гроша, стипцо недна! — аргументира се Омар.

— И защото поддържах редовни полови контакти с хазяйката му! — доразви логично мисълта Редника.

— Ти ли си, гълъбче? — в погледа на Легре блесна искрица, а когато блесне искрица, това е обезпокоително. — Ти ли го прати на оня свят?

Точно в този миг у съвсем пресъхналия от емоционално напрежение и обрати Блез се оформи едно гениално предложение: защо все пак Диона да не почерпи по едно, тъй де, Катон продължава да е жив въпреки всички усилия. Йоасаф констатира, че наглед Катон бил съвсем умрял, така да се каже, непоправимо, но вече бил здрав и читав благодарение на старанията на божията майка. Никой не разбра какво общо има тук божията майка, след като ножът се оказа играчка, но този проблем не стана обект за дискусии, защото Гражданина също се включи в предложението на Блез за почерпка и допълни, че не е хубаво в такива особено щастливи мигове човек да се стиска, а Редника даде за пример една, която се стискала, стискала и накрая умряла непорочна, но въпреки това че я направили светица.

Диона, разбира се, тръгна да донесе по чашка. При мисълта за предстоящото всички се оживиха, дори догиерът, тъй като пийналите мъже развързват езици и тогава за него има доста работа. Всички се настаниха удобно край масите, душите им се отпуснаха и у тях се появи съвсем естественото желание да поговорят за нещо друго. Пръв започна Омар:

— Слушай, старче, все ми е на езика да те питам — какво е това на главата ти?

— Питай. Всички питат. Ореол.

— И как се сдобил? Скъп Ли е?

— Така съм се родил. Дефект в гените, по-точно в седма хромозома.

— Ореолът синхронно ли растеше? — заинтригува се Младежа.
— Искам да кажа, като беше мъничък, и ореолчето ли беше мъничко?

— Ей само толкова, като шайба за хокей.

— Брех, мамка му! — Редника удари възторжено юмрук по масата. — Това се казва техника! Сигурно е японски.

— На някои им върви — въздъхна Гражданина. — По рождение си имат ореоли.

— Ти мълчи! — реагира остро Редника. — Полово немощен, пък му се приискало ореол. За какво да ти го дадат?

Блез рече, че все пак си е друго да си имаш ореолче, па макар и да е резултат на дефект, но Йоасаф възрази: само неприятности, питат, гледат, сочат с пръст. Диона поднесе, мъжете се чукнаха и отпиха, след което инспекторът Легре заяви, че такива, с ореоли де, не представляват за него никакъв професионален интерес, тъй като живеят безгрешно и не правят нищо извън нормите, но Редника се възмути:

— Как така безгрешно! Без редовни полови контакти?

— С ореол сигурно не върви — отбеляза Блез.

— Не върви — съгласи се Йоасаф. — Веднъж опитах. Аз, както се казва, пристъпвам към действия, пък тя приплаква: махни го туй, казва, от главата си, все ми се струва, че ще го правя с олтара на църквата.

— Брей, колко набожна жена! — възкликна Блез.

— И какво, осъществи ли се? — Редника бе целият любознателност и слух.

— Осъществих се — призна свенливо Йоасаф, — но после ме пита: аз нали ще ида в рая?

— Ууу, непоносимо набожна жена! — пак възкликна Блез.

— Ти обеща ли й, че ще иде?

— Думите отлитат като птици — обещах.

Да пият вино и да говорят за непознати жени — какво по-голямо щастие за мъжка компания! Инспекторът Легре млясна с устни и се възхити от виното — тънко, дъхаво, но Омар веднага извади истината наяве, като обяви пред всички, че Диона се къпе гола-голеничка в бъчвата. Диона се опита да отрече деликатно с думите: „Я върви на майната си!“, но Омар, по природа чистосърдечен и наивен, не разбра къде точно трябва да иде, затова допълни — вярно, признавам, бяхме двамата. Йоасаф се възмути, че с тези сквернословия само мърсят божията благодат, защото виното било кръв божия, но Младежа направи допитване: откъде у господата толкова много кръв? Да, каза

Блез, само за един ден аз изпивам поне пет кръвоносни системи като неговата, още повече, че е бил слаботелесен. В този момент Катон Марк Аврелиевич най-после включи и попита какво толкова важно са правили Омар и Диона в бъчвата с вино. Оказа се, че просто си седели — ей на така, седят си един до друг в бъчвата и си разговарят. Катон зададе разумния въпрос, защо пък точно в бъчвата, но не получи отговор, защото точно в този момент Редника ревна:

— Ти пак ли си се измъкнал от страниците, калпаво мекере!

Това качествено определение беше по адрес на Автора, който — съвсем немотивирано от гледна точка на сюжета и логиката на събитията — се беше появил от творческия свят в реалния и вече се беше настанил около масата с чаша в ръка.

— Защо да не пия едно вино с вас — смртолеви Автора.

— Ама как го надуши бе!

— Защо да го надушвам? — изненада се Автора. — Нали аз го измислям ...

— Щом е автор, да знаеш, винар е — заговори вековният опит у Блез Паскал. — Всички автори са винари. — И миг след това се сети: — Слушай, момче, кажи някое от твоите. Един грош имаш веднага.

— Сложи два и започвам — спазари се Омар Хайям.

Не, Блез не бе човек, който ще се стиска за един грош — той е философ. Нито пък Омар може да устои при вида на два гроша — той е поет. Затова чевръсто се метна на масата, поохлаби малко чаршафа около тялото си и започна:

*Но где сте вий? Къде са вашите дни?
Защо под свода вече не звъни
гласът на вашата любима песен:
жени и вино, вино и жени!*

Всички заръкопляскаха, дори се наложи инспекторът Легре да остави лулата на масата, за да освободи дясната си ръка, а Блез изрази всеобщия спонтанен възторг:

— Браво! Хубаво ги пише арабчето! И най-важното — къси, по четири реда ... То и онзи пишеше... Диона, как го казваха оня със

сплеснатия нос? Дето живееше при теб и все ходеше с маслиново клонче на главата?

— Данте.

— А, Данте. И Данте ги пишеше, ама едни дълги, дълги. Докато ги прочете, заспиваш. И все за ада, за кръгове... Гражданина се възмути:

— Поначало всеки си пише каквито си ще — дълги, средни, къси. Няма стандартизация.

— Ти мълчи! — кресна Редника. — Ти за дълги и къси няма да говориш!

Йоасаф беше искрено изненадан, че това младо момче е поет, но Блез му обясни, че е поет, но иначе е интелигентен, чете небето като по книга — Малка мечка, Голяма мечка, знае всички мечки като ръката си. Освен това бил математик и изобщо страшна работа. Йоасаф зададе нелепия въпрос какво все пак работи, но Блез зае категорична позиция: поет е човекът, защо да работи — кисне по кръчмите и пише стихотворения. Дето се казва, творческа личност, а творческата личност е в безкрайна творческа отпускатка. Е, специално на Хайям отпускатката е неплатена, защото се скарал с ръководството на съюза, поспециално с поета Хафез, и не можал да измъкне контракцията. Йоасаф попита кой е този Хафез, Блез повдигна рамене и рече: знам само, че пише антилопи, но Омар го поправи — не антилопи все пак, а газели, на което пък Блез рече: помня само, че беше нещо слабичко и подскачащо.

— И откога Омар го кара така безгрижно? — попита Йоасаф.

— О, отдавна! Трябва да има хиляда и петстотин години. Тя, неговата, е много заплетена... Дойде с машина на времето, но изпи парите и сега не може да си купи билет за обратно. Пък го чакат, бил завеждащ обсерватория.

— Не съм ги изпивал — възрази Омар. — Катон Марк ми завлече триста и десет гроша. Дадох му ги в заем, а той ...

— Ама после ми ги изпи — опъна се Катон.

— Изпих ги, ама те бяха вече твои.

— Като са мои, защо да ти ги връщам?

— Защото в действителност са си мои!

— Щом си изпил своите, защо аз да ги връщам? Омар се почеса по брадата и рече озадачено:

— Така ли? Може...

Уважаеми читателю, както вече стана дума, виното бе великолепно и Автора не устоя на изкушението да си налее втора чаша, може би трета. А когато един автор изпие три чаши хубаво вино, той непременно започва да занимава света със своите творчески проблеми — или ругае събратята си по перо, или полуприкрито възхвалява себе си. Възможен е и трети вариант — започва надълго и нашироко, с досадна обстоятелственост да разказва последния том от съчиненията си, очаквайки от слушателите си възторг и съчувствие. Нашият скромн Автор също реши да се възползува от търпението на благодатната аудитория и да сподели някои собствени възгледи относно последното си писателско дело. С тържествено почукване по чашата той прикани към внимание, изправи се, прочисти с едно кх-кх гърлото си и започна.

Първо, каза, новата ми повест „Убийство в Ню Бабилен“ ме смущава от текстуална гледна точка. Правят се прекалено много и прекалено прозрачни намеци, а сега редакторите са нетърпими моралисти и лицемери, затова не е изключено всички тези загатвания за контакти с хазяйки и тъй нататък да бъдат безпощадно изрязани. Тук се намеси Редника и възрази, че ако е така, по-добре той да бъде представен като глухоням или поне само ням, но тогава пък как ще се води следствието? Отговорено му бе, че не е задължително чак да онемява, но поне малко-малко да се въздържа, защото в края на краищата това не е фелдфебелски запой, а изящна словесност.

Второ, каза, в новата ми повест „Убийство в Ню Бабилен“ някои от героите имат претенциите да се правят на реални исторически личности, което също е обезпокоително. Затова, обясни Автора, Блез, Омар и другите, които имат подобни домогвания, по възможност да отбягват всякакви прилики с историческите първообрази, с техните дела и прочие. Тук се обади Гражданина, вметвайки, че няма такива претенции и може да го кара като скромн литературен персонаж, но Редника веднага го засече: ти мълчи, от един полово немощен не става реална историческа личност!

Трето: героите на този площад станаха твърде много и Автора трудно ги управлява. А би трябвало. Ето например Младежа. Вече пет-шест страници този образ не е казал нито дума, което според учебника „Увод в литературознанието“ е напълно недопустимо. Един

герой е герой, когато приказва или върши други някакви деяния, а не само да мълчи и да се пули. Младежа, който знае защо, се почувствува обиден и каза, че вече се е подчинил на Петия закон (на Никола Кесаровски) — осъзнал се е като робот, подчинил се е и на Четвъртия (на Любен Дилов) — легитимирал се е като робот, сега не му остава нищо друго, освен да се подчинява на първите три (на Айзък Азимов). Тъй като те изискват да не се причинява вреда на човека, той си мълчи, защото, ако проговори, може и да докара някаква беля на Автора — де го знаеш каква роботска мъдрост ще изтърси. Тук всички кимнаха в знак на съгласие, но Автора рече, че това не решава въпроса с многото герои. Разбира се, Толстой е управлявал и много повече герои, но той е граф и на него му е лесно. Инспекторът Легре веднага предложи услугите си; ако желаете, каза той, веднага мога да прибера Блез в затвора, тъй героите ще станат с един по-малко. Но Автора обясни, че ще е по-разумно да прибере някой второстепенен герой, защото Блез още му трябва, например Катон или Младежа, но инспекторът обясни, че точно тези двамата няма основания да прибира, защото са мирни граждани, не са математици и следователно не заслужават да бъдат малтретирани.

И четвърто, рече Автора, добре пийнахме, на мен ми се завъртя главата и изобщо не се сещам как ще продължи тази история нататък. Йоасаф предложи всички да си тръгнат по живо, по здраво, но от страна на Автора му бе възразено, че такова решение е абсолютно невъзможно, тъй като сме едва в първата третина на повествованието. Блез изказа оригиналната идея, че при това състояние на нещата най-подходящо е Диона да почерпи по още едно, но и на него му бе възразено в смисъл, че пародията си е пародия и не трябва да се изражда в гуляй, или — не дай си боже! — в другарска вечеря. Има ли други предложения? Няма.

— Щом няма — заключи инспекторът Легре, — значи продължавам следствието. Кафе, моля. И алуминиев прах.

— Дотегнахте ми с този алуминиев прах! — кресна Диона. Инспекторът Легре търпеливо напълни лулата си, натъпка

я с пръст, почти минута се опитваше с мили думи да склони компютризираната си запалка да запали и едва тогава каза:

— Не може да се води следствие за убийство без алуминиев прах.

— Смея да отбележа, господин инспектор — намеси се Младежа (изглежда, си бе взел забележка, че трябва да е по-деятелен), — че труп няма. По-точно, труп има, но жив и здрав.

— Слушай, миличък. Само дилетантите имат нужда от трупове, разните там еркулпоаровци, арсенлюпенцовци, авакумзаховци. Аз работя не с трупове, а с логика. С методите на индукцията, дедукцията и репродукцията.

Редника веднага се оживи:

— Това за репродукцията ми допадна. Аз тъй имах един приятел, който се хвалеше, че има най-мощната репродуктивна система.

— Не ще да е бил много умен — заяде се Гражданина.

— Ти мълчи! И ти да имаш най-мощната репродуктивна система, изобщо няма да ти трябва акъл.

— Точка! — отсече Легре. — Ще минем и без алуминиев прах. И тъй, Омар, защо прободохте Катон с нож?

— Това не беше нож.

— Значи сте го проболи с това, което е то всъщност. Логично, нали?

— Логично, но аз освен това не съм го пробощдал. Инспекторът Легре се замисли, а когато той се замисли,

главата му потъва сред облачета нежносивкав тютюнев дим — тъй поне твърдят автори, по-добри от Автора.

— Това вече е качествено нов момент, както се казва — съждение от втори порядък. Не си пробол Катон, не си пробол Блез, не си пробол Младежа, защото е непробиваем, нито тоя тук, нито Диона. Още по-малко мен. Да приемем това като възможност. Тогава отгоре, като

вещество с по-малко относително тегло, плувва една мистериозна загадка: кого си пробол?

— Никого.

— Пиши — каза Легре на догиера. — Поетът е невинен. А сега да погледнем отблизо Диона.

— Не ги ли е омръзнало? — намеси се Блез. — Отблизо е направо кранта.

— Млъкни, старче! — отсече Диона. — Сега човекът гледа не мен, а работата си.

Редника пак се оживи:

— Един мой приятел тъй си гледаше работата пред всички, но после го прибраха като екхибиционист.

— Ще ме провалите! — кресна Автора. — Нали се разбрахме, без двусмислени намеци!

— Твоите приятели са все сексуални мании! — това, естествено, беше Гражданина.

— Ти мълчи! Ако искаш да знаеш, един изобщо не ставаше за такъв, защото беше кандидат на философските науки.

— Не пречете! — прекъсна ги инспекторът Легре. — Да преминем от частното към общото.

— Протестирам! — развика се Катон. — Диона да не ви е общото!

— Мълчи, гълъбче — успокои го Диона. — Инспекторът по-добре знае.

Легре направи дълга пауза, за да привлече всеобщото внимание, след което измъкна от джоба си малко бележничке.

— Както докладва догиер нула нула седем, от седемнайсет точка дванайсет до осемнайсет точка пет, ти, Диона, си споделяла леглото с жертвата в лицето на Катон Марк Аврелиевич. Подробности няма да изнасям, тъй като за мъртвите или добро, или нищо.

— Пак протестирам! — викна Катон. — Аз съм жив.

— По този въпрос след малко. Засега хипотезата е само работна. Допускаме, че си труп. Но тогава още не си бил, макар, както докладва догиер нула нула седем, в леглото това да не е проличало. Но от осемнайсет точка пет до осемнайсет двайсет и две Катон Марк Аврелиевич се облича, което потвърждава моето подозрение, че е жив.

В осемнайсет и трийсет жертвата е засечена в бара. Нататък следите се губят.

Тишина. Мазна лепкава тишина над площад „Опосум“. Инспекторът Легре енергично се извърна към Гражданина:

— Защо?

Гражданинът се смути, но все пак успя да попита, какво защо?

— Питам: защо следите се губят?

— Моля ви се, не съм прикривал никакви след.

— А кой не прикрива следите си? Кой?

— Ама нали Омар си призна — проплака Гражданина.

— Всеки може да си самопризнае. И Диона може да си самопризнае, и Катон може, и роботчето, дето се казва — и аз мога.

— Забравихте мен, господин инспектор. Аз също мога да си самопризная — намеси се Редника. — Един мой приятел веднъж си самопризна и такъв бой му теглиха ... После се оказа, че детето било от падрето. Отива значи женската да се изповяда, ама падрето нямал никакво чувство за хумор, придърпва я в изповедалнята и дай.. . Докато от небето се спуснало едно ангелче, та едва го спряло!

— Много хубави падрета си имате — подметна Гражданина.

— Ти мълчи! Чак сили небесни са се намесили! Та исках да кажа де, че е хубаво човек да си самопризнава, но само ако е стерилен.

— Да видим обаче какво става по-нататък. — Инспекторът Легре вдигна лениво едрото си тяло, направи няколко крачки към Йоасаф, след което енергично се извърна: — Говори, Катон!

Катон се беше разгърдил и стръвно чешеше мястото, където би трябвало да има прободна рана, затова реагира наивно:

— Аз не съм ли умрял?

— Още е осемнайсет точка петдесет и три. Имаш цели седем минути живот.

— Е, какво може да направи човек за седем минути в този жесток свят, където пълноводната река на времето ни пренася от липсата на съществуване към несъществуването — каза Катон Марк Аврелиевич със самочувствието на новия Шопенхауер. — Едно нищо.

— Може например да умре — подсказа му Легре.

— Може, разбира се. Ако няма друга работа. А аз седнах при Омар, опитах две глътки, той ми напомни за онези триста гроша . . .

— Триста и десет — уточни Омар.

— За онези триста и десет гроша. И толкова — седемте минути минали.

— Бавно пиеш — каза Легре с нотка на подозрение. — Две глътки за седем минути . . . Преди смъртта си човек е по-деятелен.

— Само ако е предизвестен. А аз не знаех какво ме чака. Инспекторът Легре извади лулата от устата си и елегантно, почти артистично изкука седем пъти.

— Седем нула нула. Ти не учасваш. Ти си вече мъртъв. Сега под фокус са само живите.

В този момент всички забелязаха, че догиерът се заоглежда пододозрително, след което започна да прави уж рзсеяни, уж

неангажирани обиколки (тъй като петият крак му пречеше, беше го мушнал в джоба на гащиризоната). След като обиколи последователно всички присъстващи, оперативният доносник отиде до Легре и прошепна нещо на ухото му. Легре беше толкова поразен, че едва успя да каже: „Айде бе, не може да бъде!“ Догиерът му предостави още няколко бита, след които Легре възкликна: „Не, това в никакъв случай не може да бъде!“

Всички следяха тази сцена с вътрешно напрежение и очакваха лош развой на нещата. Инспекторът Легре отнова надяна ледената си маска на индивидуум, разпънат между високия обществен дълг и чувствителната душа на баща на три деца.

— Нови факти — започна патетично той — променят коренно хода на следствието. Нови факти, с които не можем да не се съобразяваме. До тях стигнахме по пътя на конюнкцията и дизюнкцията, дори въпреки тях. Тези факти може би ще извисят случая над нивото на криминалния фарс или комедия дел арте, за да му придадат чертите на една покъртително възвишена трагедия.

Така говореше инспекторът Легре, а когато той говори така, всички очакват върху им да се стовари грозният меч на полицейското възмездие. Само догиерът беше спокоен — каквито и ветрове да задухат, обществото винаги ще има нужда от догиери.

— Я ела при мен — каза инспекторът Легре, без да вдига очи. Разбира се, никой не мръдна от мястото си. Затова се наложи да уточни: — Ти, ти, виновникът! — Пак никой не мръдна, затова се наложи да стане и да хване Гражданина за ревера: — Ти случайно да си оглушал?

Гражданина беше не само оглушал, но и намазал лицето си с вар. Гледаше Легре с невиждащи очи, съсредоточен изцяло в някакво свое вътрешно страдание.

— Защо имаш такъв непривичен, бих казал, куриозен лицеизраз?
— попита инспекторът.

— Аз съм от друга планета.

— Зелено човече?

— Бяло. По-точно кремаво.

— Енлонавт?

— Пришълец.

— Подготвяш близка среща от трети вид?

— Тъхъ.

— Да не си направен от Спийлбърг?

— Не, оригинал.

— Веднага познах, че не си най-съвършеният продукт на земната еволюция. Ако ме питаш мен, ти още не си произлязъл. По-важното обаче е друго: защо миришеш?

Пак настана объркване. Догиерът се захили доволно, а Редника реши незабавно да провери и заби нос във врата на Гражданина; тъхъ, каза, мирише подозрително, един негов приятел тъй миришел подозрително, докато накрая си признал, че е незаконно дете. Катон Марк Аврелиевич също реши да се възползува от възможността да бъде в услуга на полицията и сподели своето впечатление: намирисва на склад. Но Редника мигом възрази, че не, не на склад, а по-скоро на мазе. Един негов приятел тъй страшно вонял на мазе, пък после се оказало, че страда от Едипов комплекс. Катон обаче беше категоричен: мазето мирише иначе, в миризмата на мазето има нещо сладникаво-изтънчено, като на развален парфюм, а това си е чиста воня на склад за селскостопански отпадъци. Тъй като назряваше скандал, намесата на Блез стана наложителна; той изказа мнението, че наистина става дума за изба, но винарска, в която има поне четири бъчви отлежало бургундско. Всички единодушно признаха необикновеното обоняние на Блез, но Диона излезе с тезата, че е пълноправен гражданин на републиката, плаща си данъците, има право на глас, следователно — и на мнение; според нея наистина трябва да говорим за склад със селскостопански отпадъци, но с една съществена уговорка — върху един от чувалите две млади тела се любят. Никой не разбра с какво

действията на младите тела ще променят нюанса в миризмата, затова инспекторът Легре сложи край на пренията:

— Да смъкнем обвивката на подозренията — каза той. — Съблечи си ризата.

Младежа не можеше да остане настрана от всеобщия процес на разобличение:

— Хайде бе, човече, властта ти нарежда.

Гражданина започна неохотно да се съблича. Диона скочи да му разкопчава панталона, но той грубо бутна ръцете ѝ:

— Само до кръста!

— До кръста отгоре или до кръста отдолу? — не разбра Диона.

— Хе, отдолу! — захили се Редника.

Когато Гражданина съблече и четвъртата поред фланела, всички ахнаха, защото тялото му бе в големи кръвести топки, някои още тъмночервени, други вече морави, набъбнали и пухкави.

— Боже мой, крастав! — изпищя Диона.

Катон Марк Аврелиевич веднага се зае да изучава израстъците, дори се опита да пипне един с ръка, само инспекторът Легре запази хладнокръвие:

— Ще признаеш ли най-после какви са тези глупости?

— Не са глупости, а се размножавам.

— Защо сам бе, човек! — захили се Редника.

— Грудкувам се — поясни Гражданина. — Ние се размножаваме вегетативно, чрез грудки. Напролет от телата ни покълват израстъци и после стават зрели организми.

— Като картофи ли? — попита Диона.

— Нещо такова.

— Значи затова мирише на мазе — заключи Омар. Тук Редника не издържа:

— Позор! Толкова много израстъци, а немощен!

— Как ще е немощен, щом се размножава! — възрази Блез.

— Ами да! Аз тъй имах един приятел, който размножаваше другите, ама си получи своето — снимаха го за учебника по сексопатология, с превръзка на очите, че да не се срамуват роднините му.

— Ясно — каза инспекторът Легре на безпомощно размножаващия се гражданин от планетата Ерос. — Не си ти. Досега

не съм срещал убиец, който да се размножава чрез пъпкуване.

— Не пъпкуване, а грудкуване — уточни Гражданина и започна да се облича.

Както сами разбирате, следствието влезе в толкова задънена улица, че се наложи Автора да прекъсне нормалното развитие на събитията и да събере наличните герои на кратка летучка. Първо, каза той, това следствие се проточи и започна да ми омръзва. Показа се, че и на другите, а Младежа направи безценното допълнение, че труп въпреки всичко няма. Инспекторът Легре не се съгласи с тази постановка, нарече я крайна, необмислена и изобщо защо машинариите не си гледат машинарийската им работа. И без да иска, формулира Шести закон: роботското — роботу, човешкото — човеку. Блез веднага отбеляза, че току-що формулираният закон полага основите на нова философия, която може да бъде наречена хуманитарен релативизъм. Това е нова степен в мисленето, каза, защото диференцира човека от всички останали мислещи същества на планетата. Катон се съгласи, че през последните години наистина се забелязва едно тревожно свръхпроизводство на мислещи същества. Ето да вземем например пощенските кутии по улиците — за какъв дявол трябва да се съоръжават с изкуствен интелект? Отива значи вчера Катон Марк Аврелиевич да пусне някакво писмо, но кутията не иска да го приеме, тъй като било адресирано не съвсем грамотно. Става кратка кавга, при която тази нищо и никаква пощенска кутия нарича хомо сапиенса Катон Марк Аврелиевич кретен. И тук Катон Марк Аврелиевич зададе основателния въпрос: какъв съм аз всъщност, кретен или венецът на природата? Редника отбеляза, че Катон Марк Аврелиевич едва ли трябва да бъде смятан за венец на природата, с което спорът завърши.

Диона също възнегодува от всеобщата сапиентизация на вещите, но нейният укор беше отправен към телефоните. С тези интелигентни телефони, каза, е невъзможно да се живее. Човек да не смее да каже нещо — телефонът се пули насреща ти и ти се надсмива. А един преди няколко дни даже й правел недвусмислени намеци и й смигал съвсем хъшлашки, при което Редника се оживи и отбеляза, че напоследък телефоните били станали самовъзпроизвеждащи се фоннойманови автомати, тъй че нищо чудно някой да придърпа Диона в кабинката и да започне да се гаври с крехкото й тяло съвсем по човешки, но Катон

Марк Аврелиевич отхвърли подобна възможност с думите, че световното прогресивно човечество няма да позволи това.

Инспекторът Легре отново се върна към своята знаменита фраза „Роботското — роботу, човешкото — човеку“, при което догиерът започна възторжено да ръкопляска, но никой не разбра защо — в края на краищата догиерът не е нито едното, нито другото, догиерът си е скотоид. Блез отново подхвана базовите постановки на своя хуманитарен релативизъм, които накратко могат да се вместят в следните две твърдения: първо — човекът е най-разумното същество в близките райони на Галактиката и като такова има право на щастие, и второ — да се смята, че разните там разумни пощенски кутии, телефонни прелъстителни и тъй нататък могат да се мерят по духовно величие с човека, е проява на снобизъм и футуризм. Омар обаче го атакува с думите, че той, Блез, нищо не разбира от галактики, черни дупки и фридмони, тъй като той, Омар, е астрономът тук, следователно той, Блез, няма право да коментира космически проблеми, а това има право да прави само той, Омар.

На това място ни в клин, ни в ръкав Редника попита Диона: и какво те склоняваше да правите телефонът? Диона обясни, че не знае точно, но докато си говорела, оня въртял мераклийски глава и се опитвал да я хване през кръста с шнура си, на което Редника възкликна „Брех, мамка му! И успя ли?“, но Диона се възмути, заръкомаха и поясни, че тя съвсем не е такава, или поне не толкова такава, че да се метне в прегръдките на някакъв непознат уличен телефон, на когото дори не е представена. Гражданина пак вметна злобно, че земяните изобщо са си малко такива, че те изобщо обичат тия работи, но Редника го отрязва: „Ти млък! Ти си раждай!“

Йоасаф помоли отново да се върнат към проблемите на хуманитарния релативизъм, защото това му било хоби — да обикаля от град на град и да събира философски учения, които записва в една тетрадка. Блез се почувствува поласкан, затвори очи, за да събере мислите си, после вдигна гордо глава и каза:

— Човекът е мислеца тръстика.

— Ха така! — възкликна Катон Марк Аврелиевич. — Това вече надмина всичко! И защо да е тръстика?

— Защото е слабо същество. Едно духване, една водна капка може да го смачка. Не е необходимо цялата Вселена да се въоръжи, за

да го убие. Но дори в смъртта си човекът стои над Вселената, защото разбира, че умира, а Вселената не знае нищо за това.

Йоасаф старателно си записваше всичко.

— Както казваше Августин Блажения — продължи Блез, — никоя земна титла не е равна на името човек. А Шекспир допълва, че човекът е небесен дух, украшение на света и образец за останалата природа.

— А за биороботите не е ли казано нещо хубаво? — плахо попита Младежа.

— Че измислете си бе! — изропта Редника. — Няма аз да ви измислям мъдростите! Един мой приятел тъй все измисляше чужди мъдрости, пък после се оказа, че ...

— Млък! — подаде глава Автора от страниците.

— Добре де. Искях само да кажа да не ни пробутват този номер — не стига, че им измисляме конструкциите, а сега им се приискало и мъдрости ...

— Човешкият живот е величие и в малкото, и в голямото. Човешкият живот е висш завършек на всички метаморфози на материята.

Диона веднага изрази несъгласието си, като каза, че да се използват думи, непознати на широката публика, е израз на лошо възпитание и че на такива им липсват първите седем години. Блез рече, че първите му седем години са си на мястото, а гръцката думичка метаморфозис означава превръщане, изменение, както пише в речника за чужди думи. Йоасаф призна, че преди доста време се запознал с някой си Овидий, който бил написал книжка по въпроса за метаморфозите. Катон Марк Аврелиевич прие всичко това като лична обида; значи намекват, каза, че отглеждам медицински жаби, защото при жабите има пълна метаморфоза — оплодено яйце, зародиш, попова лъжичка и тъй нататък, но Йоасаф се закле в божиата майка, че не, не е искал да обиди никого, споменал Овидий мимоходом, но пък Редника попита: значи този Овидий е написал цяла книга за поповите лъжички? После Йоасаф съобщи, че въпросният Овидий бил написал още една книга, наречена „Любовното изкуство“, на което Редника отбеляза: това вече е друго, това вече е сериозно. Но сега пък Диона се засегна; в наше време, каза, всеки пише за неща, от които нищо не разбира; ей например този Овидий — ако толкова много разбира от

любовно изкуство, къде е, да го видим? Йоасаф се опита да внесе яснота, като поясни, че, първо, не става дума за наше време и, второ, Овидий вече е умрял по време на упражнения във въпросното изкуство. Е, каза инспекторът Легре, значи е бил дребна риба, защото едрите риби четат лекции, а не водят упражнения. Тук всички бяха единомисленици.

— Много ми хареса мисълта — започна Йоасаф, — че човекът стои над Вселената, защото осъзнава смъртта си. Но може би и Вселената съзнава нещичко?

— О, това е висш хилозоизъм! — възкликна Блез.

Тъй като рискуваше да бъде обвинен от Диона в липса на домашно възпитание, Блез обясни накратко какво е хилозоизъм и посочи като видни хилозоисти Талес, Анаксагор и Хераклит. Редника обясни, че е чувал само един от тях, но не може да си спомни кого точно. Йоасаф пък призна, че познавал един Хераклит, викали му Тъмния, но веднъж се разболял, влязъл в обора, намазал цялото си тяло с тор и умрял, сигурно от миризмата — за него ли става дума? Блез отвърна, че това е само една от версиите, но той не знае друга. Проблемът около смъртта на Хераклит напомни на инспектора Легре, че всъщност следствието още не е завършило и че трябва незабавно да пристъпи към разпит на свидетелите, но Омар зададе логичния въпрос:

— Свидетели на кое?

Инспекторът Легре се замисли, а когато той се замисли, това е вече тревожно, след което каза:

— Свидетели на произшествието.

Автора отново се пренесе от творческия свят към реалния и каза, че е крайно време да се прекратят всякакви разпити, защото омръзнаха на всички. Зададен му бе законен въпрос: а какво да правят тогава? Ами каквото правят персонажите в другите книги — да правят сюжет. Омар поясни, че тъй като нямат сюжет подръка, трябва да си намерят отнякъде; би ли бил Автора така любезен да им даде някакъв сюжет? Автора призна, че също няма подръка сюжет, че също се затруднява с продължението, защото поначало писателският занаят не е лесен, не е като да продаваш медицински жаби или да имаш кръчма. Още повече като пишеш фантастика, защото фантастичните сюжети трябва да са оригинални; иначе онези духовни аристократи от клубовете по фантастика ще те обвинят в епигонство, в подражателство, в липса на

продуктивно въображение и край — а после? Тогава Омар възкликна: ама ти фантастика ли пишеш? Отговорено му бе лаконично с да, след което Омар обясни, че въпросът от негова страна не е нездраво любопитство, а защото от дете обича фантастиката, ей от толчав, особено романи за пришълци (в този момент Гражданина се грудкуваше и не му обърна внимание). Редника изказа съждението, че не е изключено да сме единствените разумни същества във Вселената, но догирът го изгледа толкова враждебно, че Редника трябваше да каже пардон. Омар отново се върна към фантастиката: да ме извиниш, каза, Авторе, ама ти сериозно ли мислиш, че тези твои галиматии са фантастика? Първо на първо, фантастиката трябва да изобразява бъдещето, при това само светлото. Автора отвърна, че случките в Ню Бабилон са от бъдещето, но опонентът му каза: какво ти бъдеще, живо настояще! След което разви теория за едноизмерността на времето: „сега“ е допирната точка между „беше“ и „ще бъде“, пълзящата им граница, в която се реализират актовете на осъществяването; следователно „сега“ никога не може да бъде „беше“, още по-малко — „ще бъде“, и тъй като сега е „сега“, следователно то не е „ще бъде“; в краен случай „сега“ може да стане „беше“, точно както „ще бъде“ след време ще стане „сега“, но „беше“ не може да стане „сега“, нито пък „ще бъде“. Редника го прекъсна: за какви точно актове на осъществяване говориш? Омар поясни, че за темпорални, на което Редника кимна с разбиране — тъхъ.

Второ, продължи Омар, във фантастичните произведения задължително трябва да има звездолети, бластери, поне един Командор, поне един тунел в пространството, поне една смела научна хипотеза, а тук няма нищо такова. Ама толкова няма, че чак да те е срам. Вярно, има някакъв робот, но що за робот е той — само мълчи, не казва никакви технологични мъдрости и не организира метежи срещу самодоволното човечество. Вярно е също, че има и някакъв пришълец, но първо, се оказа, че е полово немощен, второ — вони на мазе, и трето — в момента е зает със самовъзпроизводство, затова все едно, че го няма.

Автора мина в защитен вариант Некадърнович с думите, че господ раздава талантите неравномерно, с генератор на случайни числа, на всеки според миналите заслуги и връзките, затова в края на краищата не всеки може да е Клифърд Саймък или братя Стругацки,

особено пък братя Стругацки, защото те на всичкото отгоре са двама. Омар отвърна: ако не можеш да си братя Стругацки, бъди поне... И каза едно име, което от колегиалност ще премълчим.

Намеси се и Блез: ако е въпрос, всички сме писали книги, аз например имам един трактат за равновесието на течностите, още един за теглото на въздуха, още един за аритметичния триъгълник, плюс цял том „Мисли“. Катон Марк Аврелиевич попита: откога мислите се мерят на тон? Докато се разбере, че все пак е том, а не тон, Диона се изнерви от многото непознати думи, особено когато Блез изтърси „Pulvis et umbra sumus“, което ще рече „Ние сме само прах и сянка“, затова трябваше да вземе успокоителни капки. Започна спор дали сме само прах и сянка. Блез обясни, че това е мнение на великия поет Хораций, но Катон Марк Аврелиевич изрази съмнение — прах горедолу може, защото е вещество, но откъде накъде сянка? Младежа попита: а какво е това сянката? И тук дискусиата потъна в дебрите на метафизиката. Блез изрази становището, че сянката не е вещество, ерго трябва да е поле. Младежа възрази, че поле е светлината, значи сянката трябва да е липса на поле, сиреч нищо. Инспекторът Легре не издържа: как ще е нищо, щом се вижда! А всичко, което се вижда, трябва да е светлина — според метода на изключеното трето и дори въпреки него. Редника: абе как ще е светлина, щом е сянка! Йоасаф също не се стърпя и обяви сянката за божа работа, но никой не му повярва, накрая се намери компромисно решение: сянката сигурно е единство на някакви противоположности, засега неизвестно какви.

Чу се възглас на родилна радост и всички се извърнаха към Гражданина — той се беше възпроизвел и около него кротко седяха десетина малки гражданчета, всички с разкошни мустаци с профил двойно Т. Настана всеобщо оживление; Редника обяви, че тъй било лесно, ама скучно, Блез предложи да отпразнуват големия успех с по чаша вино, а Омар се интересува кой ще наглежда малките, като си нямат майка. Отговорено му бе, че малките са изцяло развити и могат да се справят сами. Редника: и всички ли имат документи за полова немощ? Отговорено му бе, че да, имат.

В този момент догирерът се приближи до инспектор Легре и прошепна нещо на ухото му. А когато се прошепва нещо на ухото на Легре, това е повече от обезпокоително. Инспекторът възкликна: „Правилно!“, и се изправи:

— Да приключваме. Засега ще приберем математика Блез и пътничето с ореола като най-подозрителни — до този извод ни водят методите на редуцията и конгруенцията. Останалите да са на разположение и да не напускат Ню Бабилон.

Белезници ухапаха китките на Блез и Йоасаф, останалите се разпръснаха. Площад „Опосум“ се обезлюди. В средата стърчеше самотният Автор и си повтаряше:

— И какво ще правя по-нататък, какво...

ВТОРА ЧАСТ
„СЪДЕБЕН ПРОЦЕС С УДИВИТЕЛНА“

И тъй, читателю, Блез и Йоасаф попаднаха в затвора. Съвсем несправедливо, разбира се, както вече се убедихте. Но нима са първите, които попадат в затвора несправедливо? Освен това, както всичко останало, затворите на бъдещето не са като затворите на настоящето; затворите на бъдещето са светли като самото бъдеще и удобни като него. Килии, естествено, има, има и решетки на прозорците, но килиите са тристайни (кухня, спалня и гостна), а решетките са изковани от творческия фонд на художниците с много вкус и изящество.

Още с влизането си Блез обяви, че никога не е разчитал на такова внимание от страна на държавата. Щом така живеят държавните престъпници, каза, как ли живеят самите държавници? Пазачът, който едновременно изпълняваше и функциите на стюард, отвърна, че разликата не е главомайващо голяма, тъй като повечето престъпници са държавници, а повечето от държавниците — престъпници, затова те се грижат за удобствата си. Блез обясни, че не, ние не сме държавници, а най-обикновени хора, обикновени като въздуха и водата, които ще бъдат съдени за убийство. Пазачът възкликна: браво, най-последно докараха нещо свястно! И кого убихте? Другите двама се спогледаха объркано, получи се конфузна ситуация, Йоасаф се направи на разсеян, а Блез започна да мънка, че все още не знаят кого точно са убили, че все още следствието не е приключило, но вероятно господата съдиите ще бъдат така добри да обяснят кой е жертвата и как точно е станал жертва. За да спести смущенията му, Йоасаф попита: абе в леглото дали няма паразити?

Блез се заинтересува колко пъти дневно им се полага храна. Четири. С първо, второ и трето? Оказа се, че има и четвърто — шише вино. Извинявайте за въпроса, но случайно да съм попаднал в рая? Не. в рая няма вино. Блез попита дали ще може да изпива и дажбата, която се полага на неговия съквартирант, тъй като той има ореол, а с ореол някак не вър ви. Разрешава се. Виното бяло ли е, или червено? На обяд червено, вечер — бяло. Дявол да го вземе, ядоса се Блез, направо ме е

яд, че не фраснах Катон Марк Аврелиевич с ножа! За да изглади неприятното впечатление от тази фраза, Йоасаф каза: не, в леглото сто процентово има паразити.

Блез реши да представи на пазача своя събрат по участ. Първо, каза, Йоасаф има ореол, ама истински, не бутафорен и не театрален реквизит. Второ, ореолът е в резултат на генетичен дефект, по-точно в седмата хромозома, а хромозомите са самовъзпроизвеждащи се ядрени структури и тъй като са много важни, биват два вида — диплоидни и хаплоидни. Пазачът възрази, че ако са чак толкова важни, би трябвало да са поне десетина вида, а не само два. Не е вярно, рече Блез, полюсите също са важни, защото там е студено, пък също са само два. Та значи има механизъм, който води до обмяна на генен материал между хомоложните хромозоми при тяхната конюгация още през профазата на мейозата, нарича се кросинговър, и изобщо у Йоасаф там нещо се е объркало, та в края на краищата е излязал въпросният ореол. Кросинговърът е много важно нещо, а хромозомите могат да бъдат хикс и игрек, но защо, дявол да го вземе, пазачът не вземе да донесе шише вино — може от обедното, може от вечерното. За да разсее неудобството, Йоасаф каза: не може в затворническо легло да няма паразити.

Разбра се, че няма смисъл да се носи — виното си е в хладилника. Тази щастлива вест така удари Блез, че той загуби разсъдъка си и затанцува около хладилника, пеейки: „Крилца ще ми пораснат като на божие дете...“ Йоасаф попита: колко? Блез: какво колко? Оказа се, че ставало дума за броя крилца, тъй като според Йоасаф имало серафими с по шест крилца, херувими — с по четири, и прости ангели — с по две. Блез каза, че на него му стигало само едно, тъй като не се стреми към охолство и разкош, защото благосъстоянието разваля човека, прави го стиснат, егоист, затова той предпочита само едно крилце. На възражението, че с едно крило не може да се лети, Блез обясни, че лично той не копнее да лети, че поначало тия, дето летят нависоко, са хора самомнителни и надути, пък той иска да си седи до масата с чаша в ръка, да си води кротък сократовски разговор, а крилцето ще си използва като ветрило. За да разсее неудобството от очевидната нелепост на последното изречение, Йоасаф каза: готов съм да се обзаложа, че в леглото има паразити.

— Има — призна най-после пазачът. — Въди се главно кренотрикс и лептотрикс.

— За пръв път чувам за такива въшки — призна Йоасаф.

— Не са въшки, а железни бактерии.

— Направени от желязо?

— Не — уточни пазачът, — ядят желязо.

— Защо пък точно желязо?

— Доскоро в тази килия бяха затворени роботи, затова. Изпоядоха ги пустите му хемобактерии. Единия го докараха изцяло до железен хидроокис, нищо не остана от него. И беше страшно топло, защото при тази реакция се отделя по двеста и шейсет килоджаула топлина.

— И какво стана с тях?

— Нищо, утаиха се. Сутринта идвам да нося закуска и какво да видя — утаили се.

Блез отпи бавно и каза със скръбен глас:

— Съдба роботска... Мир на хидроокиса им.

Пазачът каза, че според устава за вътрешния ред сега трябва да из земе всички предмети, с които биха могли да се самоубият — ножове, колани, вратовръзки и т. н. Блез от своя страна обясни, че не носи нож, обявил го е още на следствието, а вратовръзка бил сложил за последен път през 1662 година, около два месеца преди да умре. Пък и защо да се убива? Дето се казва, затворът също е за хората, ей на — Франсоа Вийон цял живот е бил вътре, пък какви стихове е написал! Като например баладата за дебелията Марго. Пък е бил и лисансие, и метр ес ар. Пазачът отвърна, че затворът наистина предразполага към поезия, защото е място уединено, безшумно и романтично, можеш да си правиш тайни срещи с Ерато (тук той смигна хитро), е, вярно, на дивана в кухнята, но диванът е широк и удобен, но не става дума за това, а за ореола. Блез рече, че предпочита Урания — хем пак си е муза, хем е по-интелигентна, макар че музите са вече поодъртели, но какво общо има тук ореолът? За самоубийството, каза пазачът; можеш например да забиеш на стената гвоздей, да се закачиш за ореола и да висиш, да висиш, докато умреш от глад. Първо, каза Блез, можеш да умреш от глад и без да висиш, достатъчно е само да не ядеш, и второ, ореолите са измислени за украса, за величие, за святост, а не да висиш на тях. Апропо, кой е изобретил ореола? — попита пазачът. И с каква

цел? Йоасаф: ореолът е нещо като нимба, сиреч сияние, и е стар поларистичен символ у древните народи; що се отнася до неговия собствен, той е направен от хрущял. Значи не е истински, така ли? Съвсем си е истински, но не е от светлинно сияние, а от хрущял.

За да подкрепи авторитета на своя съквартирант, Блез обясни, че Йоасаф е познавал самия Овидий, който е починал от упражнения в любовното изкуство, макар че е написал цяла книга за метаморфозите, а също и Хераклит Тъмния, който пък е починал от миризмата на оборски тор. Пазачът се съгласи, че и неговите приятели напоследък мрели като мухи, но това не пречи на Йоасаф да се закачи на ореола и да виси, докато ум ре от глад. Йоасаф: защо да умирам, като още не се знае дали съм убил някого, кого точно, как точно и защо? Пазачът поясни, че някои обичат да умират превантивно, за всеки случай, за да не им се случи някакво нещастие — да речем, да настъпиш дъска с пирон или да те ужили пчела. Е, има такива особняци, казват им танатофили, сиреч обичащи смъртта, но те толкова фанатично обичат смъртта, че вече са останали само отделни екземпляри, затова ги пазят в резервати. За отбелязване е, продължи Блез, че откак ги държат в резервати и си живеят по царски, танатофилите не обичат вече чак толкова смъртта. Но пита се: а щом не обичат смъртта, значи са престанали да бъдат танатофили, защо тогава ги държат в резервати? Добре де, ама ако са истински танатофили, няма да остане нито един екземпляр — кого тогава ще държат в резерватите? След дълги спорове тримата се съгласиха, че това си е проблем за еколозите и няма защо те да си развалят добрите отношения заради някакъв изчезващ вид.

В този момент Блез бе озарен от гениална мисъл:

— Ние не трябва ли да си наемем адвокати? Оказа се, че трябва.

— Най-разумно е човек сам да се защитава — вметна пазачът, който очевидно бе най-сведуц по правните проблеми. — Което си направиш сам, и дяволът не може да ти го направи. — Абе аз дали не съм завършил юридически науки? — запита Блез Паскал.

Пазачът рече, че това лесно може да се провери в енциклопедията, ако, разбира се, Блез е енциклопедист. Блез му отговори, че няма нищо против да е енциклопедист, тази дума не звучи обидно, но къде да намерят енциклопедия? Разбра се, че енциклопедии има колкото щещ, защото дългите години на затворническа самота

извисяват човека до благородното намерение да стане енциклопедист. Провериха — Блез все пак се оказа в наличност, но със следната забележка: „получава домашно образование“. Пазачът хавливо подметна, че за пръв път ще пази затворник без висше образование, пък ако съдиш по фасона му, съвсем наподобява висшист — и плешив, и занесен. Блез бе дълбоко огорчен: изобщо не съм плешив! Йоасаф разви теорията, че образованието не може да бъде мяра за блясъка на духа, Спасителя например нямал висше образование, но пазачът му възрази, че за един спасител по-важното е да може да плува, отколкото да разбира от наука. Един спасител в края на краищата само си пече задника и закача младите момичета на плажа. Докато Йоасаф му обясни, че става дума за друг спасител, Блез продължаваше да чете енциклопедията и неочаквано викна:

— Брех, дявол да ги вземе, аз съм бил единица мярка!

— Каква мярка? — попита пазачът.

— За налягане.

— Че какво му е на налягането! Налягането си е много достойна физическа величина.

— Ама не — възмущаваше се Блез. — Това не се понася. Виж какво пише: „един паскал е равен на един нютон на квадратен метър“. Това вече не се понася! Да съпоставят мен с Нютон — един Паскал е много повече! Един Паскал трябва да е хиляда нютоновци! Един Паскал е нещо много!

Не се разбра защо Блез не обича Нютон, но това си е тяхна работа. Пазачът изказа хипотезата, че може би ги разделя някаква женска история, но му биде разяснено, че Нютон е умрял девствен, дълбоко безразличен към жените. Може би някаква борба за приоритет? Не, и това не е. Когато аз умрях, той беше още голобrado момче — каза Блез. Проблемът беше отместен от дневния ред, когато пазачът допълни, че да, един нютон, ама на квадратен метър. А какво е един квадратен метър — едно нищо. От един квадратен метър, както се казва, не става дори святна тоалетна. Блез се съгласи, че един квадратен метър е нищо, и това го поуспокои.

Пазачът пак се върна към въпроса с образованието: не съм очаквал, каза, че точно ти нямаш системно образование. Блез уточни, че образованието му е системно, но домашно. А домашното, както знаем, е винаги по-добро — виж например виното. Можеш ли да

сравняваш домашното вино със системното? Йоасаф допълни, че същото се отнася и за наденицата, домашната е по-добра, но Блез запитва: а има ли дива наденица? Пазачът също не разбра какво общо има наденицата със системното образование, затова се наложи Йоасаф да доуточни: исках само да напомня, че е време за обяд.

Пазачът отиде да донесе.

Надвечер нещата изглеждаха по-иначе. Пазачът си отиде поради изчерпване на работното време, като ги предупреди, че е съвсем безсмислено да бягат: първо — ще ги хванат, а второто е още по-лошо. Блез беше вече погълнал вдъхновяващата доза и бе станал еднокрило ангелче. Йоасаф претърси цялата килия с цел да открие жизнеспособни паразити, но намери само няколко захвърлени интегрални схеми и многостъпална ремъчна предавка — по всяка вероятност останки от предните затворници, роботите.

— Такъв е животът, брат — започна бавно Блез. — Ето например ти. Свят човек, с ореол, познаваш и Овидий, и Хераклит, а ето на — лежиш в тази воняща килия под подозрение за убийство. Справедливо ли е?

Йоасаф се съгласи, че е несправедливо, но какво пък — животът има милиони лица, трябва да видиш всичките. Животът е река и е глупаво да седиш на брега ѝ.

— Човекът заслужава повече. Не е въпросът само да разбереш, познанието носи утеха, но не носи печалба. Трябва да имаш възможност да промениш нещата, когато ги опознаеш.

— Светът ни е даден, за да бъде разбран — нищо повече. Какво ще промениш? — попита Йоасаф. — Животът на тревичката? Или полета на пчелата? Или синьото на небето? Или чистотата на водата? Или страданията на човека? Кажи де — какво искаш да промениш?

— Всичко! — възкликна енергично Блез. — Всичко! Искам тревата да разбира смисъла на своето съществуване. И пчелата да го разбира. И водата. И човекът. Когато разбереш своето предназначение, когато осмислиш защо си дошъл — едва тогава идването ти придобива смисъл.

— Ти не си дошъл, теб някой те е довел, без да те пита.

— Въпреки това. Въпреки това смисъл трябва да има! Природата не прави нелепости.

— Вярно е — съгласи се Йоасаф, — но кой може да разбере намеренията ѝ? Как ще ги разбереш, щом тя ги крие от теб? И не е ли

по-добре, че ги крие?

— Какво правиш ти тук?

Въпросът бе отправен не към Йоасаф, а към Автора, който отново се беше измъкнал от страниците. Автора обясни, че стават подозрителни неща, че всичко това е в дълбоко противоречие с предварителната концепция — досега бяхте смешни, остроумни, глуповато-наивни, а изведнъж се преквалифицирахте на мислители и философи. Така не бива, читателят ще остане с впечатление за непоследователност. Йоасаф обаче отвърна, че изобщо не му пука за читателя и стига се е правел на шут; тъй де, човек толкова рядко има възможност да поговори сериозно с мъдрец като Блез, сега са насаме, никому не пречат, утре им предстои тежък процес — защо да не си поговорят задълбочено? Блез се съгласи с Йоасаф и продължи: аз поначало не одобрявах твоите творчески намерения. Щом ти се пише пародия, пиши; щом ти се иска да участвуваме, ще участвуваме; но всеки герой има право да си отдъхне, да изпие шише вино, да поговори разумно, нали? Сега е вечер, часът на синята мъгла, както се казва, време за тих сократовски разговор, а ако пък чак толкова се объркват намеренията му, Автора може да си вземе шапката и да си иде, или да остане, но да не записва разговора.

Автора така и направи — остана цялата нощ на тих сократовски разговор и научи много полезни неща. Сигурно някой ден ще ги напише, но не сега. Сега — не.

3

На сутринта пазачът дойде рано — избръснат, възторжен и приятно възбуден.

— Хайде, момчета, работа ни чака. Ще ви съдим. Йоасаф лениво отвори едното си око и пак го затвори.

— Вие вече сте знаменитости! Снощи ви съобщиха по холовизията.

Йоасаф прояви интерес дали са известили кой точно е убитият, беше му отговорено, че не са съобщили, тъй като е полицейска тайна и все още се издирва. Кой се издирва, убитият ли? Не се знае.

След това Йоасаф подхвана дългата и сложна процедура по сутрешния тоалет на ореола. Първо му се прави лек масаж за раздвижване на кръвта, задължително по посока на часовниковата стрелка. Следва обилно измиване, но то се оказва проблематично — мивката явно не бе предвидена за ореол, оказа се малка, а душът — нисък, ореолът непрекъснато се удряше в цедката. Наложиха се да стоплят кофа с вода, а пазачът пое функциите на теляк. За некомпетентните читатели ще допълним, че ореолите се мият с лек тоалетен сапун, без биологично активни вещества, но с миризма на тамян — така им се придава оригиналният дъх на святост. Накрая идва операцията излъскване — парче гладко кадифе се потапя в смес от 90 процента ензимен пуцинг плюс 10 процента настойка от злато и се трие обратно на часовниковата стрелка (защо обратно, никой не знае, даже и Йоасаф).

През това време Блез правеше утринна физзарядка в смисъл, че се опита да събере нахвърляните по пода бутилки, но се сецна в пояса, затова обяви, че ще бяга. Пазачът го предупреди, че относно бягането са се разбрали, никакво бягане, защото, първо, ще ги хванат, а второто е още по-лошо, но Блез беше категоричен — трябва да се бяга за здраве. Йоасаф попита: няма място, къде ще бягаш? Това не е стадион, а килия. Накрая се уточниха, че е най-подходящо Блез да избяга от себе си, защото го мъчат угризения, махмурлук, жажда и главоболие. Пазачът му разреши да избяга от себе си, но без да се отдалечава

прекалено много, защото, първо, ще го хванат, а второто е още по-лошо. Блез се съгласи да изтича до гузната си съвест и обратно, с което дискусиите завършиха.

Йоасаф попита с какво ще ги закарат до съдебната зала, но му бе обяснено, че изобщо не е ставало дума за зала; ще ги съдят на градския площад, пред очите на мирното гражданство за назидание, както е положено за всякакви рецидивисти. Йоасаф, изглежда, не разбра добре, защото рече, че досега му е рецидивирала само кистата на опашката, което пък Блез не разбра: значи ти освен ореол имаш и опашка? Опазил ме бог, рече Йоасаф, да имам опашка като Рогатия. Става дума за дермоидна киста в долния край на гръбначния стълб, където едно време се е намирала опашката. Кога едно време? Отдавна, преди да произлезем. Пазачът се намеси с въпроса: какво толкова важно са имали предвид маймуните, та са тръгнали да произлизат? Беше му отговорено: как какво, искали са да се трудят. Въпрос: а откъде са знаели, преди още да започнат, че трудът очовечава? Отговор: от учебниците. Пак въпрос: значи са произлезли само грамотните маймуни? Отговор: разбира се, неграмотните още скачат по дърветата, защото така им се пада. Пазачът рече, че ако питат него, щял да си остане неграмотен, защото трудът може да очовечава, но пък изморява и изпотява, а къде по-приятно е да си скачаш по дърветата и да ядеш банани.

Блез върна разговора назад: а кой все пак е премахнал опашките и защо? Ако става дума защо — защото пречат на труда; управляваш например звездолет, а опашката ти се пречка между бутоните — не става. Но ако става дума кой, Йоасаф не знае нищо по въпроса, сигурно някой първобитен. Тогава Блез зададе основателния въпрос: и значи сега твоята опашка се напъва отново да излезе? Тъхъ. А откъде ще намериш първобитен?

Пазачът разви теорията, че първобитни ще се намерят, но сегашните първобитни не са толкова първобитни, колкото едновременните, защото имат телевизори и не носят саксии на главата си. Блез го поправи — не саксии, а пелики — високи глинени съдове, предназначени главно за вино, за много вино, но това, естествено, не премахва проблема с недостига на първобитни. Йоасаф се съгласи, че в XXII век първобитните са наистина дефицитен кадър, но колкото за една опашка ще се намери някой.

Блез вече се беше избърснал и напръскал лицето си с ухаещ спирт.

— Трябва да побързаме — предупреди пазачът, — делото е от десет.

— Ще ни сложиш ли вериги? — попита Йоасаф.

Оказа се, че някой бил отмъкнал веригите да ги продаде за старо желязо.

— Жалко — изстена Йоасаф. — Никога не ми е вървяло в живота.

— Да се сбогуваме, момчета, докато сме насаме — каза пазачът. — Сигурно ще ви осъдят на смърт.

Блез отвърна, че него това не го тревожи, защото има опит, веднъж вече е умирал — който не вярва, да отиде в катедралата „Сен Етиен дьо Мон“

— Мен също не ме тревожи — допълни Йоасаф. — Винаги съм искал да мина през човечеството като звезда.

— Не като звезда, а като комета — поправи го Блез.

— Защо като комета?

— Защото имаш опашка.

Сбогуването се проточи, тъй като според Блез Паскал човекът е мислеща тръстика, а тръстиката е водолубиво растение — сиреч трябва да се полива, по възможност с вино.

Чашата отваря приказки. Пазачът си призна, че за пръв път изпраща на ешафода толкова велик човек като Блез Паскал, а после го попита: кажи, Блез, с какво си толкова велик? Блез отвърна скромно: с пустотата. Тъй като другите двама продължаваха да бъдат в неведение, Блез разкри секретa на своето величие, корените на което са дълбоко в древността.

Всичко се започва от Парменид и Емпедокъл. Те първи казват великата фраза „Природата се бои от пустотата“. Йоасаф се интересува едновременно ли казват въпросната велика фраза — не, не едновременно, защото по-късно я повтаря и Аристотел. Йоасаф пак го прекъсна: аз познавах един Аристотел, учител, който умря, изпивайки чаша с отрова от бучиниш — дали пък не става дума за него? Да, за него, това е само една от версиите, но Блез не знаел друга. Та значи въпросният учител също казал, че природата се бои от пустотата, подир него всички го повтаряли, повтаряли, докато един ден

на Блез Паскал му омръзва това повтаряне, захваща се и доказва обратното — че природата изобщо не се бои от пустотата. Това е всичко.

— Че какво, да не е малко! — възкликна пазачът.

— Не е малко — съгласи се Йоасаф.

— Та оттогава страдам от тая болест — призна си Блез.

— Каква болест?

— Начетените доктори й викат *Horror vacui*, страх от празнотата. Не понасям празни работи — чаши, бутилки...

Йоасаф обърна внимание, че Блез изобщо си е болнав, затова няма защо да съжалява за смъртното наказание — тъй де, по-добре е да умреш, отколкото да живееш в непрекъснати страдания. Блез се съгласи и каза, че веднъж казали на Сократ: „Тираните те осъдиха на смърт“, а Сократ отговорил: „Тях пък на смърт е осъдила природата“. Йоасаф искаше да попита тоя Сократ да не е неговият познат Сократ, който...

— Хайде, момчета, приказките нямат край, а делото е започнало.

Блез каза, че се е закълел да не оставя след смъртта си начената бутилка, но пазачът беше неумолим.

Когато отидоха пешком до градския площад, там нямаше никой. По-точно, там вече нямаше никой освен един скучаещ пенсионер с червена лента на ръката, който ги попита за какъв дявол се мотаят подозрително точно по това време и точно на този площад.

— Ние сме за делото — обясни пазачът. — Тези двамата са ключови фигури в историята.

Пенсионерът обясни, че в историята няма ключови фигури, защото историята се пише не от личностите, а от масите, но ако тези двамата са онези двамата, това вече коренно променя хода на историята.

— Точно те са — обясни пазачът. — Кльошавият е Блез Паскал, а този с ореола Йоасаф.

Пенсионерът обяви, че никога не гледа с добро око на престъпниците, но тези двамата, кой знае защо, са му симпатични, мили едни такива, объркани, затова ще им повери тайна, но само на осем очи: делото ще се гледа в градския съд, тъй като господин съдията има хрема; освен това по телевизията снощи обявили, че днес ще е слънчево, което означава, че се очакват проливни дъждове, придружени с гръмотевични бури, и купесто-дъждовната облачност сигурно ще се разкъса едва след пладне, при това само в югозападните райони на страната, тъй като към нас се премества област с ниско атмосферно налягане. Тримата се огледаха да видят въпросната област, но тъй като тя очевидно беше далеч, поеха към градския съд.

Там също ги очакваше изненада: сградата на съда беше блокирана от кордон предани догиери. Главният догиер обясни, че са взети изключителни мерки за сигурност, тъй като ще се гледа делото на двама изключителни престъпници и не са изключени терористични акции, целящи да отвлекат изключителните престъпници. Изключено е, каза пазачът, тъй като изключителните престъпници още не са дошли и ако малко не поохлабите примката, те изобщо няма да дойдат. Запитан беше откъде знае такива подробности. След дълги разпавии и строги паспортни проверки Блез и Йоасаф успяха да минат през

догиерския кордон, но бяха предупредени да не правят никакви жалки опити за бягство, нито пък да организират собственото си отвличане, тъй като при тази охрана пиле не може да прехвъркне, да не говорим за пълзящи и крачещи, затова е глупаво да се дават излишни жертви. Обещаха.

По пътя към съдебната зала Йоасаф изстена:

— Жалко, няма да има публика. Никога не ми е вървяло в живота.

Залата наистина беше полупразна — освен официалното съдебно тяло и свидетелите имаше само пет-шестима зяпачи, вероятно дребни репортери от местния печат.

Съдът на бъдещето, уважаеми читателю, се различава коренно от съда на настоящето. Ако можехте да видите съдията например, той би ви заприличал по-скоро на папа — царствено копнинено наметало (бяло, цветът на справедливостта, защото обхваща всички възможни цветове) със сърмено взмо, висока корона, украсена с изкуствени диаманти, със скиптър в ръката. Обвинителят прилича на служител на Светата инквизиция — черен конус и два прореза за очите, а адвокатът — на древногръцки ритор от времето на Перикъл или малко след това, да речем, на Демостен, когато произнася надгробната възхвала за падналите при Херонея, но не толкова плешив. Съдебните заседатели, както и преди, нищо не разбират от юриспруденция, но са поставени там не за да дремят, или не само да дремят, но и да олицетворяват обществената съвест и справедливост. Всички усилия да се заменят секретар-машинописките с магнетофони завършиха безуспешно, защото магнитният запис не може да е автентично доказателство. Читателят сигурно ще запита защо написаното с машина може да е доказателство, а собственият глас не може, но това са висши правни съображения. Затова секретарките бяха заменени с роботки, а тракането на машините си остана. На важни процеси като този присъствува и член на градската управа, обикновено кметът, защото е най-любопитен и има най-малко работа.

Когато Блез и Йоасаф влязоха в залата, Кмета произнасяше традиционното си встъпително слово — толкова традиционно, че всички останали си го повтаряха наум:

— ... жавата — това сме всички ние. Като казваме „ние“, имам предвид не само себе си, но дори и вас. Държавата е висша форма за

защита на личността. Тя бди над вас, защитава мирния ви сън от незрели мисли и прибързани решения, пази ви от съмнения и терзания. Държавата мисли вместо вас и е щастлива вместо вас. Затова ние няма да позволим това, което не можем да позволим, а не можем да позволим това, което не трябва да позволим. Което не може — не може, а всичко останало ще позволим, стига да може. Благодаря за вниманието.

След бурните и продължителни ръкопляскания се изправи Съдията (той беше на подиум, високо над всички останали): — Граждани на Ню Бабилон, както повелява конституцията, всички сме равни. Да, всички сме равни, но с това не трябва да се злоупотребява за лични цели. Всеки има право да се обажда и да не се обажда, да пита и да не пита, да се защитава и да не се защитава. Според процесуалния ред в началото трябва да се избере Висш съдебен съвет. Всеки има право да бъде негов член, запомнете — всеки, ако отговаря на следните няколко условия: да е роден в Ню Бабилон, да притежава необходимия имуществен ценз за неподкупност — поне двадесет хиляди гроша, образователен ценз — оптимално образование, обществен статут — поне градски съветник, житейски опит — да е над петдесет години, възпроизводствена реализация — поне три деца, и висока икономическа възвръщаемост — да е предал на държавата поне сто килограма черни и цветни метали и пет килограма хартия. Кой отговаря на тези условия?

Оказа се, че на условията отговарят само Кмета и Съдията.

Междувременно Редника, който беше в залата в качеството си на свидетел, направи допитване: трите деца от една майка ли трябва да бъдат? Защото той имал три деца, но не знае от кои майки. Обяснено му беше, че трите деца трябва да бъдат според закона от една или по-малко майки, на което Редника рече: тц, не ставам, много малко майки.

— Продължаваме нататък. Давам думата на обвинението.

Думата на Обвинителя беше от поне две хиляди думи, но те могат да се повторят със следните двайсетина думи. Ние значи трябва да разкрием истината, защото демокрацията не обича скрито-покрито. Ако някой си въобразява, че демокрацията ще му позволи да прави каквото си ще, горчиво се лъже. Демокрацията е затова демокрация, защото не позволява. Ако някой е на друго мнение, може да го изрази пред полицията, след което ще му дадем възможност да го повтори и

пред съда. Вярно, някои, които не са вече между нас, са се опитвали, но... Затова апелирам да пристъпим хладнокръвно и рационално към престъплението, за да осъдим виновните сурово и ако можем, справедливо.

След това пред съда се изправиха редовно призованите обвиняеми Блез Паскал и Йоасаф Друмника. На въпроса, дали се признават за виновни, двамата отговориха отрицателно, но им беше казано, че тяхното отрицание е утежняващо вината обстоятелство. Блез излезе с логичния аргумент, че не може да се отежнява нещо, за което се твърди, че го няма. Но Съдията веднага даде пример: казваме ли „тежи ми на душата“? Казваме. А душа, както знаем, няма. Ерго тежината няма нищо общо със съществуването и несъществуването на нещата. Тежината или казано на научен език — масата, зависи само от изкривяването на време-пространството и определя неговата геометрия, но вината също така. Блез попита: какво също така? Но му бе отговорено, че в съда въпроси задава съдията, а не подсъдимият.

Кмета не издържа и се развика, че разните там типове, които си позволяват да бъркат с шепи в държавното имущество, да си правят вили по близките планети с обществени средства и по този начин да живеят на гърба на народа, са всъщност спекуланти и чернорборсаджии, затова трябва да си получат заслуженото. Съдията вметна боязливо, че двамата се обвиняват в убийство, а не в кражба, но Кмета му отговори, че това няма никакво значение, важното е да си получат заслуженото.

След това се пристъпи към разпитването на свидетелите. Бяха се явили всички очевидци с изключение на Гражданина, който лежал болен със следродилна треска. Вместо него обаче като свидетел се явяваше някакъв скапан робот, допотопен, почти излязъл от строя (макар да си личеше, че скоро е бил на основен ремонт), когото всички виждаха за пръв път.

В началото показания даде Диона Месалина, която цветисто и обстоятелствено разказа какво е правила в леглото с Катон Марк Аврелиевич между седемнайсет точка дванайсет и осемнайсет точка пет. Катон внесе някои корекции, но незначителни. Тъй като свидетелските показания на Диона допаднаха на Кмета, той помоли да бъдат повторени, след което съвсем дискретно ѝ даде визитната си картичка.

След нея пред съда се изправи Редника. Показанията му се въртяха главно около следствието, което той е водил с изключителна вещина и умение. Той спомена, че подсъдимият Йоасаф се е въздържал в изборите, вероятно защото е гузен, но ще си получи заслуженото, както вече се изрази господин Кмета. Един негов приятел тъй се въздържал, а после се оказало, че страда от хипогонадизъм. Съдът се заинтересува що за болест е това, Редника заяви, че му е неудобно, защото има дами, но ако Съдията поиска, може да му го прошепне на ухото като мъж на мъж. Съдията, разбира се, поиска; когато бе осведомен, Съдията рече: виж ти, и излекува ли се? Редника му отговори: да не е луд, живее без мераци! Съдията заяви, че някои предпоставки са записани генетично, както и някои факти от морфологията, но по-важното е, че в процеса на онтогенезата, която протича в условията на социалното формиране на психическите процеси, тяхната структура коренно се изменя, а другото също така. Никой не разбра кое е другото, което се изменя коренно също така, но делото продължи.

— Какво видяхте със собствените си очи? — попита Съдията.

— Какво ли не са виждали очите ми! — беше отговорът на Редника.

— Във връзка с произшествието.

— А, във връзка с произшествието нищо. Тоест нищо особено — убийство.

— Кой е убиецът и коя е жертвата?

— От направеното лично от мен разследване се оказа, че такива въпреки всичко няма.

— Но вие току-що споменахте!

— Вярно, споменах. Един мой приятел тъй споменава, пък после се разбра, че преди четири поколения дядо му бил евнух в харема на някакъв Абдул.

Тук Съдията попита дали Редника е изследвал функцията на щитовидната си жлеза. Отговорено му бе, че не. Тогава Съдията обясни, че препоръчва такова изследване, защото щитовидната жлеза отделя много важните тиреоидни хормони, основни сред които са тироксинът и трийодтиронинът; самото изследване е съвсем безболезнено — трябва да се измери белтъчно свързаният йод (норма 4—8 микрограм-процента), също бутанол-екстрахируемият йод (пак

толкова) в кръвта. Ако се окаже, че са в нормата — добре, но нищо чудно да има хипофункция на жлезата; самият Съдия не би се изненадал, ако има. Редника запита: и защо трябва да направя всичко това? Съдията: защото няма друг начин да се разбере дали не страдате от кретенизъм. Редника обяви, че тъй един негов познат страдал от кретенизъм, но иначе бил много могъщ в оная работа.

След това се пристъпи към разпита на Омар. Около четвърт час робот-машинописката се опитваше да запише името му, тъй като проклетото Хияс може да се напише поне по седем различни начина. Омар отвърна, че не е вярно, че е съвсем просто, ето тъй — и изобрази нещо, дълго около трийсет сантиметра. Робот-машинописката призна, че то й прилича на пиян дъждовен червей, който напразно се опитва да си намери пътя към родната дупка. Съдията хвърли поглед към написаното и попита: вие да не сте Абу-р-Райхан Мухамад ибн Ибрахим Ахмад ал-Бируни? Омар поясни, че тоя е негов колега, само че е ученик на Абу Наср Мансур ибн Ирак ал-Джа ди, а учениците на въпросния Абу Наср не разбирали много от ирационални числа — тъй например ал-Бируни в Шеста книга на „Канон на Мас’уд“ пише, че отношенията са изградени от отношения, докато количествата на тези отношения, умножени помежду им, образуват нещо. А това си е жива неграмотност! Наложило се той, Омар, да напише в 1074 г. специален трактат, където между другото създал теорията на кубичните уравнения. Съдията се съгласи, че си е жива неграмотност, и попита Омар какво знае относно убийството. Омар рече, че убийството било извършено с невиджана жестокост от чергарски селджукски племена, а след Мас’уд владетел станал синът му Маудуд. Съдията уточни, че не става дума за убийството на Мас’уд, а за убийството вчера на площад „Опусум“ пред кръчмата на Диона Месалина.

— О, така ли! — възкликна Омар с източна царственост. — по тоя въпрос знам много. Първо: Катон Марк Аврелиевич ми дължеше и продължава да ми дължи триста и десет гроша. Второ: той се оказа любовник на Диона. Трето: един миришеше ’ на мазе и после роди десетина мънички, само че не бяха слепи и голички, а имаха ей такива мустаци!

Съдията обясни, че в основата на вегетативното размножаване лежи способността на гражданите от Ерос да регенерират от отделни части, по този начин дъщерният организъм започва да се развива от

онзи стадий, до който е стигнал майчиният в момента на отделянето на вегетативните части, затова няма нищо чудно. Никой не разбра защо няма нищо чудно, но Редника отбеляза, че все пак бащиният, а не майчиният, макар че Гражданина да си е съвсем женски мъж. Как иначе да бъде наречено разумно същество, което е полово немошно, пък ражда? На това място за пръв път се обади Адвоката:

— Обиди, сквернословия и хули, о,
мой нещастен слух, ти чу ли?

Адвоката беше артист любител в местния драмсъстав, обикновено изпълняваше главните роли в Шекспирови пиеси, откъдето му бе останал полезният навик да говори в стихове.

Кметът се развика, че конституцията не забранява на разумните същества да се размножават, както си искат, а типове като ония двамата, които пресичат кръстовищата на червено без костюми в сигнален цвят, не си плащат редовно и доброволно глобите и изобщо живеят като гниди на гърба на обикновения трудов човек, трябва да си получат заслуженото. Съдията вметна, че гнидите са само яйца, а тези двамата ги съдят за убийство, но във всичко останало Кмета е напълно прав, което е повече, отколкото по-малко.

— Искам да запитам Омар — започна Обвинителя, — на какво разстояние е бил от местопроизшествието?

— На около петдесет сантиметра.

— И какво видяхте?

— Видях, че не бе извършено убийство.

— Моля, съдът да обърне внимание на противоречието: не може да се види нещо, което не е извършвано. Може да се види само нещо, което е извършено.

— Тогава уточнявам отговора си — рече Омар. — Не видях да е извършено убийство.

— Моля съдът да обърне внимание — не може от петдесет сантиметра да не се види извършването на убийство.

— Ако изобщо е извършено!

— Не може да се смята за неизвършено нещо, което е извършено. А щом е извършено, не може да остане невидяно.

Извършването е реализиране на възможност, а виждането е регистриране на тази реализация. В причинно-следствен порядък възможността предхожда реализацията, но извършването и регистрирането са събития едновременни — не можеш нито по-рано, нито по-късно да видиш това, което става. Това е така наречената изпреварваща причинност, а само тя се осъществява в нашия свят; закъсняваща причинност може да има само в свят, пълен с тахиони, но Ню Бабилон не принадлежи към тахисвят. Тъй като ние се придържаме към теорията за близкодействието, логично е действието да бъде извършено от близкостоящия. А кой е близкостоящият? Омар Хайям. Следователно ударът с нож е нанесен от Хайям!

— Това е известно на съда — каза Съдията. — Това е повече от ясно. Съдът се интересува и провери — ножът не е оставил смъртоносна рана. Ние се опитваме да разберем друго — как Блез Паскал и Йоасаф са извършили убийството?

Блез обясни, че убийство няма. Отговорено му беше, че ако няма убийство, няма да има възбудено дело, защото присъстващите тук не са безделници и търсачи на приключения, а хора с ангажменти и след като са намерили за нужно да дойдат, значи няма защо. Блез не разбра какво няма защо; но рече, че Катон Марк Аврелиевич си е жив и здрав, ей го на първия ред. Съдията: ние не обвиняваме Катон, че не е жив и здрав; ние обвиняваме вас, че сте извършили убийство. Намеси се и Йоасаф: моля ви, добри и почтени граждани, смирено питам, кого сме убили? Кмета се развика, че това няма никакво значение, че може да е генерал-губернаторът, може да е прост уличен метач, ние не делим хората на касти и съсловия, ние всички сме равни, пише го в конституцията, щом сте убивали, няма значение кого, разлика между гражданите няма, следователно трябва да си получите заслуженото. Редника не можеше да остане назад и обяви, че един негов приятел тъй имал дванайсет любовници и все търсел разликата между тях, ама те накрая се събрали всички вкупом и го скопили. Един от репортерите попита: и сега? Редника отвърна: сега нищо, къдри си косата и ходи с обеци.

След това за разпит се изправи Катон Марк Аврелиевич. Той обясни, че е порядъчен човек с порядъчен бизнес, от малък страда от благородна зоофилия, тоест обича животните, особено мъжките жаби и пиявиците, Хирудо медициналис. Що се отнася до Диона,

намеренията му са сериозни, ако нейните, разбира се, също. Що се отнася до делото, Омар наистина се пошегувал, но ножът бил играчка, слава богу, иначе той има право, парите ще му бъдат върнати веднага, когато Катон Марк Аврелиевич намери за необходимо. Що се отнася до убийството на Блез и Йоасаф, тоест извършеното от тях убийство, Катон не знае нищо, което може да бъде потвърдено и от неговия приятел Кмета. Кмета се развика, че типове като тия двамата, дето се возят безплатно в метрото и минават равнодушно край таблата „Наша гордост“, всъщност са шарлатани и пунгаши и живеят на гърба на доброволните вноски, които обикновените хорица правят за Червен кръст, и си заслужават заслуженото.

Адвоката се изправи и произнесе артистично:

*— О, блед, безцветен е езика
да пресъздаде на мисълта светлика.
О, лоб могъщ със разум титаничен;
изрекъл истина като взрив апоплектичен.*

Йоасаф вметна, че той лично обхожда всички табла „Наша гордост“, но Съдията го нарече лъжец, защото обхождането на таблата в Ню Бабилон е нерешима топологична задача; ако свържеш таблата, образува се граф, на който всички върхове имат нечетен индекс, а такъв граф не е уникурсален, сиреч не може да се обходи наведнъж и изцяло, затова се повтаря историята с Ойлер, дето искал да обходи мостовете на Кьонигсберг, което е равнозначно. Не се разбра кое е равнозначно, но Редника обърна внимание, че един негов приятел тъй искал да обиколи всички, но после се оказало, че жените също имат нечетен индекс, та трябвало да мине през една два пъти.

Младежа се оказа съвсем безинтересен свидетел. Той повтори, че има хазайка на деветдесет и осем години, но не поддържа с нея редовни полови контакти, тъй като не разполага с необходимия за целта отговорен апарат. Като социална и юридическа единица живее съвсем законосъобразно, спазва и петте закона на роботиката, но вчера инспекторът мосю Легре формулирал Шести — „Роботското — роботу, човешкото — човеку“, с което утежнил задачата, защото не се обяснява къде е разликата. Тук Съдията обърна внимание, че

напоследък са се навъдили прекалено много ковачи на закони, напоследък всеки се прави на Солон и Питак, а в добавка и на Хилон, а се знае, че законите са изковани още в дълбока древност от Азимов, Дилов и Кесаровски, затова всичко останало не са закони, а само окръжно номер, което е пак така. Никой не разбра кое е пак така, но в съда само съдията има право да задава въпроси.

— Ама това не е всичко — намеси се угоднически Катон Марк Аврелиевич. — Като капак Блез Паскал създаде и философско учение.

Това хвърли държавниците в смут. Кмета се развика, че типове като тия двамата най-безотговорно тъпчат по градските насаждения, пушат на обществени места и говорят на висок глас неприлични думи, затова няма нищо чудно, че съчиняват и разпространяват учения, следователно трябва да си получат заслуженото. Обвинителя също се намеси: учение ние си имаме, както се казва, проверено и закалено в битки с друговерци и изменници, издържало проверката на времето, а сега разни сътворители внезапно решават да го подложат на преоценка, като че ли ученията са вещи, които могат да се преоценяват. Преоценяват се демодирани обувки, книги, написани от мастити писатели, шоколадови бонбони след гаранционния срок, но къде се е чуло и видяло да се преоценяват учения! Нашето учение, заяви Обвинителя, е общовалидно и вечно, затова можем да го замразим, да го стерилизираме, да го консервираме, за да е годно за консумация до свършека на света и след това. Всички ръкопляскаха.

— Аз просто казах, господа — започна Блез, — че човекът е най-висшето творение на природата.

Нямаше възражения.

— Казах още, че величието на човека е в мисълта му. Мисълта ни въздига и ни прави сравними по великолепие с Вселената.

Пак нямаше възражения.

— Казах още, че ако се научим да мислим непогрешимо, ще постигнем свършения морал.

— Не съм съгласен — възрази Съдията. — Мисленето отразява реалностите, света вън от нас, а моралът — обратно, субекта, света вътре в нас.

— Така е, защото сърцето има основания, които разумът не познава. Но мисленето със сърцето, господа, е мисленето на дивака, на примитивния. Сърцето не трябва да мисли, защото с тази функция е

натоварен мозъкът. Колкото по-силна е диктатурата на сърцето, толкова по-немощен е мозъкът.

Адвоката мигом се изправи:

*— Абсурд, нелепост или първотворен срам?
Сърцето сляпо е, а мозъкът е ням.*

— Нарекох учението си хуманитарен релативизъм — продължи Блез Паскал, — защото в наше време, господа, човекът вече не е абсолютна ценност. Човекът беше такъв, когато беше бог сам на себе си и само за себе си.

Тук Кмета се развика, че типове като тия двамата, дето се разкарват безцелно до божи гроб и си мажат челото и ушите с разни масла, се мислят за миропомазани, а всъщност само кадят тамян в съзнанието на обикновения човек и не са нищо друго освен епископи и архиепископи, затова трябва да си получат заслуженото. Катон Марк Аврелиевич не можеше да не угоди на властта, затова обяви, че от кърмаче не вярва в способността на някои да нахранят толкова много хора с толкова малко риба, още повече пък да ходят по вода, освен ако водата в онези времена е била твърда, а рибите да са били китове. Съдията разви тезата, че поначало хуманитарният релативизъм на Блез е опит подсъдимите да си измият ръцете като Пилат Понтийски, Пилат обаче е бил само прокуратор, истински съдии са били фарисеите, оттогава всички съдии са фарисеи, което е също така. А разните въздаяния, въздвижения, вознесения и възкресения съдът отхвърля поради липса на доказателства и наказателен състав, тъй като са твърде усложнени откъм фактология, а вещите лица са измрели, което е вече друго. Не се разбра кое е друго, но Редника допълни, че същото се отнася и за архаичния ритуал възбуждение — един негов приятел тъй искал да се прави на нещо лице по този ритуал, но веднъж така се увлякъл, че оттогава страда от малокръвие.

Последен даде показания роботът, когото никой не бе видял на местопроизшествието. Той наистина се оказа възмутително примитивен: първо, не знаеше никакъв чужд език, само Бейсик; второ, високоговорителят на гърдите му хъркаше нетърпимо, сигурно

щпулката се беше развила; и трето — вместо нос имаше газонапълнена лампа, която мигаше досадно с честота петдесет херца.

Съдията беше принуден да мине на Бейсик:

— RUN. ENTER.

Роботът обаче продължаваше да мига досадно с носа си, без да изрече нито дума. Съдът се събра на кратък консилиум. За щастие един от заседателите се оказа археолог; той напомни, че древните езици си имат особености, които трябва да се знаят, например на древноиндийски „абхи тастева дидхайя манишам“ не е какво да е, а означава „дай блясък на песента като майстор дърводелец“, а който не вярва, може да провери в „Ригведа“, част трета, глава 38, стих първи. Знаенето на древни езици, каза той, винаги е полезно, някога дори е имало специални гимназии, затова се чувствавам задължен да информирам всички, че когато се каже RUN, роботът изтрива всички променливи, следователно не може да даде никакви показания, затова трябва да му се каже GO TO нула, след което програмата стартира. Съдията спази ценното указание, след което роботът прохърка:

— Чакам въпроси.

Беше запитан знае ли за какво е в залата. Роботът отговори:

— Знам.

Беше запитан знае ли нещо по делото. Той отговори:

— Не знам.

Съдията предупреди, че премълчаването на истината е подсъдно.

— Знам.

А защо тогава мълчи?

— Не знам..

Съдията го прикани да разкаже всичко, което знае.

— Знам да поддържам складово стопанство, да регулирам поливачни съоръжения, да управлявам ГАПС.

Съдията зададе основателен въпрос: кой е привикал в залата този олигофрен от края на двайсети век? Обвинителя обясни, че е проявил самоинициатива, защото роботите от ония времена дават мило и драго да са в услуга на човека, да вършат добро, да са полезни, а този специално бил най-добросърдечният от всички. Съдията: благородно е, но той не знае нищо! Адвоката мигом скочи:

— *Защо ли крием? Нека си признаем:
знаем ли какво не знаем?*

Последният стих веднага породя дискусия. Съдията рече, че човек наистина не знае какво не знае, тъй като, ако го знае! значи не може да не го знае, защото незнанието е отвъд знанието му, но не би било зле да знае поне какво знае, защото иначе е очевидно. Не се разбра какво е очевидно, но Омар възкликна, че всяко знание поражда незнание, защото знанието е радиусът на кръга, докато незнанието е неговата обиколка. Младежа попита: означава ли това, че отношението между знанието и незнанието е равно на две по числото пи? Отговорено му беше, че не, не означава, а е казано от древногръцки мъдрец — Анаксагор, Протагор, Диагор или Навуходоносор, известен още като Набуко. Редника обяви, че е чувал за един от четиримата, но не си спомня за кого точно, а Йоасаф подметна, че познавал един Анаксагор, когото обвинили в безбожие, но Йоасаф му помогнал да избяга от Атина за Лампсака — дали пък не става дума за него? Катон Марк Аврелиевич се изправи и обяви гръмка и тържествено, че според него лично знанието е сила. Редника не се съгласи: един негов приятел тъй разчитал само на знанията си, ала на сутринта едва се държал на краката си. Блез потвърди становището на Катон, защото всъщност е на Френсис Бейкън, но е казано много преди него, а на латински звучи така: сиенция е потенция. Редника мигом се вклини с фразата, че щом става дума за потенция, той смята себе си за първостепенник, ако не дори международен гротмайстор, докато един негов приятел тъй се опитал да атакува по дамския фланг и не само изпаднал в цайтнот, ами после трябвало да пие отварка от магарешки бодли за подсилване. Диона обяви пред всички, че някои присъстващи (поглед към Катон Марк Аврелиевич) също имат проблеми с потенцията, затова не е обидно да се каже пред всички по колко таблетки сиенция трябва да се взимат дневно, преди или след ядене. Кметът се развика, че типове като тия двамата, които консумират безразборно магарешки бодли след ядене и после опипват младите фармацевтки, са всъщност хипохондрици, аналфабети и спиритисти, затова трябва да си получат заслуженото.

Отново се върнаха към разпита на примитивния робот. Той рече, че би бил непоносимо щастлив да възмогне на хората, ако знаеше някакви състоятелства по пришествието, но за възжеление не е бил на местопостъплението, затова неговите указания нямат способена юридевическа столност. Робот-машинописката се опита да осмисли фразата и помоли свидетеля да говори по-бавно. Роботът заяви, че би възнасял сумите по-плавно, но обструкцията му е такава, проституирай е доста първовидно, с най-обновени игрални схеми. Съдията го попита дали знае нещо за убиеца и убития. Възвира се, рече роботът, магар че не пях там. Аз се бях излегнал на пара в бръчката на Диона и си биех, когато дойде увиецът и тръгна с кош увития. Някакви сведения за самоличността им? Само личността им е безпозната, на вид са средни на пръст, без обособени мелези, вернооки и плашливи в главата. Случайно да са тия двамата? Да, рече роботът, те са, припознах ги още щом ги върнах, единият е увиецът, а другият е увитият.

Разбра се, че от него няма да има никаква полза, затова го изпратиха по живо, по здраво. Съдията прикани към допълнителни сведения. Обвинителя рече, че макар и глуповат на вид, преждеговорившият робот е дал изключително ценна идея: защо да не се приеме, че Блез е увиецът, а Йоасаф — убитият, или пък обратното? В края на краищата това са хора вън от социалното русло, лумпени и номади, стануват без надзор, обезверени от живота, стигнали ръба на пропастта, дори паднали на дъното й, герои на Зола — защо да не се приеме една такава версия? В своята безизходица тези негодници, тези декласирани типове, тези вагабонти стигат дотам, че започват да се самоизяждат, да се самоунищожават, защото търсят под слънцето място за своето злодейство. Воден от кървава отмъстителност, в потайна доба, под някой от мостовете, където тези отрепки прекарват нощите си, в ръката на единия блясва кама и... Съдията отбеляза, че не през нощта, а посред бял ден, на което Обвинителя каза: това само подсилва жестокостта на деянието. Съдията обърна внимание, че само единият от тях е друмник, докато другият е редовно регистриран, следователно не спи под мостовете, а си има дом и легло, на което Обвинителя отвърна: един е напълно достатъчен. Не е изключено, каза Съдията, това е находка, отчаянието е лош съветник, както между прочем и ревността, заради която са извършвани хиляди престъпления;

ревността е ръждата на душата, нейната гадна воняща тиня, нейното дисектиращо острие, затова и впрочем. Заради ревността Отело удушава своята Дездемона, макар да става дума за друго дело, описано в тълкуванията на Върховния съд, но фактът си е факт, заради което изобщо. Времето и бирата лекуват всичко, да, но не и ревността, защото бирата съдържа витамин В1, също фекс медициналис, а във времето даже и витамини няма, затова те подсилват ревността, както и отчаянието, тъй че не е изключено, дори напротив — включено е, както нали. Един факт обаче компрометира и комплицира тази стройна, елегантна като холивудска звезда логическа верига: не се знае койе трупът. Тук Кмета се развика, че типове като тия двамата убиват, без да оставят труповете, а на всичко отгоре звънят посреднощ по хорските звънци и казват мръсни думи по домофоните, затова са фистули за обществото, язви на неговия дванайсетопръстник, апаши и екстремисти и трябва да си получат заслуженото.

Адвоката мигом се изправи:

*— О, любимия злодей тя чака
да я отведе във царството на мрака
и върху гниещата мърша на чакал
да изпълнят своя брачен ритуал.*

Това четиристишие отново породило дискусия. Редника вметна, че вероятно под брачен ритуал се разбира нещо, за което не е прието да се говори на висок глас, един негов приятел тъй никога не говорел за брачните ритуали на висок глас, а после се разбрало, че е хермафродит. Диона не разбра какво общо има едното с другото, затова Редника обясни, че хермафродитите са способни да извършват брачните ритуали съвсем самостоятелно. Катон Марк Аврелиевич попита: за какъв дявол им е тогава мърша на чакал? Отговорено му беше, че сигурно става дума за литературна алегория. Тогава Катон Марк Аврелиевич се почувствува обиден; в края на краищата, каза той, пиявиците също са мили животинки, полезни за човека, какво толкова унижително има, че са хермафродитни. Това, както се казва, е органически присъщо на всички ресничести червеи, на тениите, на някои ракообразни и мекотели, а не само на пиявиците, затова

протестирам да се обиждат Хирудо медициналис. Пиявиците са като властта, допълни Катон Марк Аврелиевич — смучат кръв, но заради всеобщото благо. Йоасаф разказа, че познавал един Хермафродит, кръстили го така, защото бил син на Хермес и Афродита, получил красотата и на двамата едновременно, ама не щеш ли, веднъж го пожелала нимфата Салмацида — дали пък не става дума за него? Редника се захили многозначително и попита: и осъществиха ли се? А, не помня какво стана, продължи Йоасаф, доста време мина, но доколкото си спомням, боговете ги сляха в едно двойствено същество, ни жена, ни момче, нееднакво е всичко в тях и еднакво, ама аз разказах тази история на Овидий и той я описа в своите „Метаморфози“. Има такива писатели — ти им разкажеш нещо, пък те в сию минуту тичат вкъщи и правят от нещото разказ. Диона попита: да не е оня Овидий, който бил голям майстор в любовното изкуство? Нека дойде, да го видим що за майстор е. Съдията поясни, че обикновено хермафродитите се размножават кръстосано, сиреч едното участва като мъжко, другото като женско, без значение кое как, свободна любов, въпрос на удоволствие, но има и такива, при които двата вида гамети узряват едновременно, тогава те се самооплождат. Кмета се развика, че типове като тия двамата, които свободно си избират как да се оплождат, а понякога — като им узреят гаметите — се самооплождат, при това, без да са деца на богове, ами са от простолюдието, не са нищо друго освен утописти и ревизионисти, затова трябва да си получат заслуженото.

— Моля да се спазва процесуалният ред — каза Съдията. — Следва задължителна почивка с проветряване, след което ще продължим с разпита на подсъдимите.

През почивката всички вкупом отидоха да се проветрят в задименото барче на съда. Читателят вероятно не знае (откъде би могъл да знае?), че в Ню Бабилон съдът и театърът имат общо барче, но не защото и двете институции служат на шоубизнеса, а поради териториалната им близост. Беше преди, по време или след репетиция — няма значение, барчето по всяко време е наблъскано до полилея с гръмогласни актьори и актриси, които говорят неприличности, но пък с много правилна дикция. Актьорите са странно племе — в живота те играят много по-талантливо, отколкото на сцената; те твърдят, че вината за тази аномалия е в драматурзите — в живота драматурзите мислят нормално, пък го изобразяват с краката нагоре; драматурзите от своя страна се оправдават, че вината е в живота — в живота животът е много по-нормален, отколкото им се иска на ония отгоре; ония отгоре, разбира се, няма защо да се оправдават. Но, така или иначе, тази верига от взаимни обвинения е дълга и усукана, затова побратимяването между театъра и съда е от взаимна полза.

Още с влизането си единият от репортерите обяви, че в този процес има нещо подозрително — съдят двама за убийство, а не се говори за убит. Затова не е чудно убийството да е само хитър трик за прикриване на нещо по-особено. Да, каза втори репортер, от самото начало подозирам, че ще ги осъдят за обида на длъжностно лице, но тъй като не искат длъжностното лице да бъде дискредитирано, забъркват някакво несъществуващо убийство. Трети репортер шепнешком изказа предположението, че не е изключено въпросното длъжностно лице да е... и смигна, при което другите двама си плюха в пазвите. Първият веднага се развика, че някои безотговорни хора си отварят човката наляво и надясно и говорят гласно онова, което би трябвало да се казва само наум. И допълни, че не вижда защо трябва да се казва гласно нещо, което и без това всички знаят. Вторият запита: щом всички го знаят, защо да не се казва гласно?

Съдията поясни, че засега се въздържа да излага факти по делото, защото е професионална тайна, съдиите са нещо като

гинеколози на обществото и нямат право, но решението ще е справедливо, особено що се отнася до Блез Паскал, който също е в кошницата, затова нищо чудно. Никой не разбра кое не е чудно, но Кмета се развика, че типове като тия двамата не само се правят на гинеколози, без да имат съответен документ за правоспособност, но и дрънкат гласно държавни тайни, от които враговете щедро се възползват, следователно са фолклористи, индивидуалисти и маринисти и трябва да си получат заслуженото. След това разговорът се завъртя около театъра като вдъхновено от боговете изкуство. Единият от актьорите обясни, че стройните крака не са достатъчни, за да играеш добре Гертруда. На това една току-що оцветена актриса, вероятно изпълнителката на Гертруда, отвърна, че когато става дума за театър, най-добре е разните халтуристи да си траят, защото могат само да тръбят гръмки стихотворения по митинги и манифестации, а на сцената носят меча отдясно. Един от заслужилите рече, че цялата беда е в младостта на режисьорчето — то значи първо обърнало мерената реч в немерена, сменило местата на второ и трето действие, за да подсили напрежението, и накрая взело трите вещици от „Макбет“ назаем и ги вмъкнало в „Хамлет“. Защото вещиците се сърдели, че рядко ги качват на сцената. Драматургът на театъра веднага го засече с изявлението, че това е нов прочит на Били Шекспийър, нова концепция за театъра изобщо и нова естетико-философска ренесансизация на класическото наследство. Заслужилият възрази, че по-разумно е нови да са стоките на пазара, докато изкуството може и да е... Не и не! — ревна художникът на театъра. Целта е обемът да се запълни с функционалност, защото пространството започва да диша, докато всички тези дворци, мечове, наметала и венчета по главите са абсолютен кич!

На това място Кмета не издържа и се развика, че типове като тия двамата не само сменят местата на времето и пространството, но и рецитират гръмко какви ли не концепции по митинги и манифестации, следователно са структуралисти, фидеисти и имажинисти и трябва да си получат заслуженото. Диона искаше да каже, че да се използват непознати думи пред широката аудитория, е признак на лошо възпитание, но не посмя да засегне Кмета, затова се задоволи само със забележката, че оная със синия панталон всъщност има плосък ханш. Редника незабавно пое репликата: един мой познат тъй харесваше

жени с плоски ханшове, докато накрая се разбра, че от дете страдал от плоскостъпие, а такива не ги вземат дори войници. Омар допълни, че по религиозни и етнически съображения не би трябвало да харесва жени с плоски ханшове, но точно тая със синия панталон му допада, затова, ако не възразява, би я почерпил. Къде се е чуло и видяло актриса да възрази.

Свежооцветената Гертруда рече, че най-добре е разните халтуристи да си траят, особено пък този. По-късно се разбра, че въпросният халтурист изпълнявал ролята на гръмотевица, но на снощното представление се разгърмял не при появата на Призрака, а много по-късно — точно когато Офелия се дави. Халтуристът обясни, че живее в крайорбиталните квартали и докато хване звездолета, закъснял, което в края на краищата е човешко. Човешко — да, вметна някой, но не и гръмотевично. Намеси се и Катон Марк Аврелиевич — той досега си въобразявал, че гръмотевиците са електрически изпразвания на природата, пък се оказва, че и те си имат отговорник, при това нищо и никакъв халтурист от крайорбиталните квартали.

Заслужилият запита откога се репетира новата пиеса за архангели и защо отговорни роли се възлагат на външни статисти и аматьори. Отговорено му бе, че няма нищо такова. Тогава той посочи Йоасаф: ами този? Съдията обясни, че този не е дегизиран, а не му е чиста работата, затова се прави на светец, но почивката е към своя край, колкото — толкова. Кмета искаше да извика нещо за типовете като тия двамата, но Съдията вече беше се изправил, затова се задоволи само със заканително размахване на пръст.

Второто заседание започна с разпит на подсъдимия Йоасаф. Йоасаф разказа, че е роден отдавна, много преди разните ери, в семейство на благодетелни и благочестиви хора, затова природата — от благодарност — го дарила с ореол. Той, ореолът, не е намек за религиозност, а съвсем редовно природно образувание, каквито са всички останали органи на тялото, но резултат на дефект. Не, не е светец, но наличността на ореола го принудила да живее добродетелно, сиреч моралът му е резултат от биологичната конструкция. Останал съвсем отрано сирак, израснал в недоимък и лишения (тук една от съдебните заседателки се разплака), Йоасаф поема трудната съдба на друмника и ето вече много векове обикаля от град на град и събира философски учения — има, кажи-речи, хиляда и двеста на брой, които записва в бележници. Живее скромно и затворено, не е убивал дори насекомо, да не говорим за гръбначно, още повече бозайник.

— Трудно е — продължи Йоасаф, — с ореол е непоносимо трудно. Веднъж се реших да открадна. Просто влязох в магазина и задигнах два хляба — никой не ме спря на излизане. Реших, че не са ме забелязали, затова се върнах и взех още два. Пак тъй никой не ме спря. Направих го седем пъти — никой, нищо! Накрая касиерката ме спря: не се ли уморихте, свети отче, да ви помогна? Не се уморих, казвам. защото крада! Пък тя благо: кради, казва, кради, туй е знак божи. Какъв знак божи, креснах, аз хляб крада! Ти не крадеш, казва, ти си вземаш, пък детето ми е инвалид, горкичкото. Знак божи е. Как да й кажа, че не е знак божи, а дефект в хромозомите? Тук съдебната заседателка се разрида на глас.

— Лошо е — продължи Йоасаф, — когато душата се стреми към греха, а тялото трябва да е праведно.

— Излиза — рече Съдията, — че ти си скитащата съвест на света.

— Може би не съвсем — отвърна скромно Йоасаф, — а скитащата любов на света.

После минаха към обстоятелствата по делото. Йоасаф обясни, че двамата с Блез не са били на местопрестъплението, а ето на — точно те двамата са подсъдими. Фактите са си факти, отвърна Съдията, но няма едно престъпление е само факти? Къде тогава остават мотивите и моралът? Фактите са лесна работа, факти винаги могат да се намерят, въпросът е да се разбере какви и защо, както се вижда. Грешат онези, които въздигат в култ факта; една държавна институция винаги може да изкара на бял свят обилно количество факти. Йоасаф възрази: щом трябва да се вадят, значи не са факти; фактът е факт само когато фактически е факт. Съдията обаче обясни, че щом са извършили престъпление, то премахва необходимостта от факти; престъплението е доминанта, а фактите са подробности, още повече, когато става дума за толкова уважаван в обществото човек като Катон Марк Аврелиевич, пък и нали. Затова се питам, продължи Съдията, за какъв дявол са необходими факти, щом и без това ще бъдете осъдени, както вече беше разпоредено? Кмета, верен на импулсивната си природа, се развика, че типове като тия двамата не само вадят на бял свят факти, които не са за вадене, ами и обругават изборните фарсове, затова са монархисти, колаборационисти и антагонисти и трябва да си получат заслуженото.

Йоасаф зададе наивния въпрос: и за какво ще бъдем осъдени? Съдията обясни, че според извечните канони на юриспруденцията за осъден се смяташ едва когато съдът произнесе присъдата, но тъй като тя не е произнесена, още не се знае за какво точно, ала едва ли ще е нещо безобидно, както между

Тогава Йоасаф зададе втори наивен въпрос:

— А може ли да бъде осъден човек с ореол?

Настъпи объркване. Да, рече Съдията, въпросът е основателен, в закона няма съответен текст, което означава или не, или още повече да, само в краен случай или. Разплаканата съдебна заседателка отбеляза, че не би трябвало, тъй като това е знак божи, пък детето ѝ е глухонямо, горкичкото. Съдията обърна внимание на незначителната подробност, че Йоасаф не е завършил медицина, няма документ за правоспособност, а голата святост не е аргумент, още повече, че не става дума за знак божи, а за дефект в хромозомите, както е видно. Пък и Йоасаф е скитащата любов на света, а не логопед. После бе дадена думата на Обвинителя за въпрос. Обвинителя попита: не се ли замислихте, преди да предприемете тази фатална крачка? Тъй като

Йоасаф не разбра за каква крачка става дума, обвинението заключи, че очевидно пред нас стоят закоравели престъпници, опитни в различните видове убийства, хора, загубили всичко човешко, дори човешкия си облик, тъй като отгоре завършват не как да е, а с ореол.

Тогава внезапно съдебната заседателка започна да крещи неистово: „Вижте! Вижте!“ Всички, разбира се, започнаха да се оглеждат и тъй като не забелязаха нищо особено, съдебната заседателка поясни:

— На рамото му е кацнало ангелче!

Пак настана суматоха. Катон Марк Аврелиевич доведе до знанието на всички, че разните ангели и дяволи са само митологични персонажи, следователно не би трябвало да летят. Диона допълни: още повече, че са безполови. Омар запитва: аз съм полов, защо тогава не мога да летя? Въпрос: а опитвал ли е? Омар започна енергично да размахва ръце, но нищо не се получи.

Съдията върна разговора към въпроса с ангелчето: може ли кацането на ангелчето да се смята като допълнение към наказателния кодекс, забраняващ осъждането на юридически лица с ореоли? Не би трябвало, тъй като самите ангелчета са извън закона и са лишени от граждански права — нямат право на глас, не могат да притежават недвижимо имущество и тъй нататък, което е нали. Затова съдът настоява Йоасаф и кацналото на рамото му ангелче да се оттеглят и на тяхно място да се изправи Блез Паскал, но, молим, сам, без никакви ангелчета по рамената, които могат да отклонят процеса от правилната му посока, затова естествено.

Блез също понечи да разкаже своя живот, но Съдията го прекъсна: за теб знаем толкова много, че дори няма нужда от допълнителни факти. Знаем например, че не понасяш празности, затова може би не обичаш Кмета, макар да го прикриваш като вродено заболяване, за което имаш и медицинска бележка от доктор Хипократус, но това е друг въпрос. Знаем също, че обичаш да показваш на Кмета един точно фиксиран пръст, най-дългия от всички пръсти на ръката, което в повечето случаи е непочтено, колкото и трябва. Знаем също твоето твърдение, че човекът е мислеща тръстика, което низвергва homo sapiens до нивото на ботанически обект; че също си основател на сметачната техника, на градския транспорт,

както и автор на безотговорни писания като „Писма до един провинциалист“ и цял том „Мисли“, което е вече много повече.

След този порой от обвинения Блез изгуби всякаква надежда. Той само допълни, че всичко това е вярно, но то не накърнява самочувствието му на човек, защото човекът стои над всичко, а над него е надеждата. И тук, сякаш за да направи положението си съвсем безнадеждно, той изрече някакво изречение от Хегел: величието и могъществото на човешкия дух са толкова големи, че той не може никога да ги надцени. Тук Кмета се развика, че типове като тия двамата не само надценяват духовете и се мислят за тръстики, но и показват пръсти на сметачната техника и градския транспорт, следователно са релативисти, талмудисти и нудисти и трябва да си получат заслуженото.

Отново бе дадена думата на Обвинителя за въпроси и той попита: не се ли замислихте, преди да предприемете тази фатална крачка? Блез отвърна, че човек крачи, без да се замисля, защото ходенето е мозъчен автоматизъм, от което обвинението заключи, че пред нас са закоравели престъпници, опитни в различните видове убийства и тъй нататък.

После се случи нещо съвсем неочаквано — ангелчето, което бе кацнало на рамото на Йоасаф и нежно пърхаше с крилца, заяви с безполов глас, че иска да се яви пред съда в ролята на обществен защитник. Съдията отказа по споменатата по-горе причина — ангелчетата не са юридически лица и са под всички възможни форми на запрещение. Ангелчето възрази, че има всякакви ангелчета, не трябва с лека ръка да се привеждат към най-малък общ знаменател, някои са специалисти, имат завършено светско образование и диплом за зрелост — то например било завършило далекосъобщителна техника. И за какъв дявол ви е тази техника? — попита Съдията. Обяснено му беше, че първо, не за дявол, а за ангел, защото дяволите са в друг сектор, и второ — как за какво, ами че аз съм ангел вестител! А може ли ангел вестител да не е завършил далекосъобщителна техника? Накратко, ангелчето настоява да прочете пред съда писмена защита, написана от Автора. След кратка консултация (абе дали един Автор може да е лице? Не са ли разните автори много безлични?) най-после ангелчето получи думата и започна да чете ангелогласно:

„Господа съдии и съдебни заседатели!

Колкото и да изглежда надуто и надменно, аз съм Автора. Аз съм написал тази история и само аз мога да нося последиците ѝ. Не само срама и позора, след като тези страници бъдат публикувани, но и вината за произшествието на площад «Опосум» във вашия град.

Автора, господа, не живее от векове, не е мислител енциклопедист, няма ореол, затова няма да каже нищо в свое оправдание. Само едно: това не е бъдещето! Ако бъдещето е такова, няма смисъл от настояще.

Не, не искам да кажа, че бъдещето ще е толкова умно, сериозно и студено, колкото го описват писателите фантасти. Смехът, наивността и глупостта са безсмъртни! И след хиляда години ще ги има повече, отколкото трябва. Нека обаче има и повечко справедливост.

Искам да се извиня на своите герои, че не успях да им намеря що-годе динамичен сюжет и ги поизмъчих.

Поздравете бъдещето!

Автора“

Тук настана суматоха. Редника обяви, че един негов приятел тъй все искал да намери жени с бъдеще, но намерил всичко на всичко жена с минало, при това документирано. Диона от своя страна отбеляза, че на жените с минало не трябва да се гледа с пренебрежение, защото миналото е безсмъртен учител, както пише на страница първа на учебника по история. Що се отнася до документите, те също понякога заслужават доверие, но само ако не са исторически. Катон Марк Аврелиевич обяви пред всички, че според него доверието заслужава нашето доверие, а Блез допълни: иначе всички ще заприличае на Тома Неверни. Йоасаф съобщи, че познавал един Тома, който не вярвал на нищо, дори на себе си, но в края на краищата умрял — дали пък не става дума за него? Може би, не е изключено да е умрял, щом не вярва. Съдията обяви, че смъртта е неизбежна и увенчава живота, смъртта е също ценност, както и животът, затова няма защо. Никой не попита защо няма защо, защото само Съдията има право да задава въпроси, но затова пък Кмета се развика, че типове като тия двамата не

само са хора без минало, но и приличат на Тома Неверни, за когото пише на страница първа в учебника по история, и имат жени без настояще, следователно са паписти, калвинисти и далтонисти и трябва да си получат заслуженото.

Адвоката мигом се изправи:

*— Различен е светът при всеки взор,
достойното за някого за други е позор.*

Съдът се оттегли на кратко заседание с другарска закуска.

Йоасаф попита: дали съдът ще вземе предвид защитното слово на Автора? Едва ли, каза един от репортерите, защото писмото е писано преди векове, а този Автор не е от авторите, които ще ги четат векове наред — този е скоротечен. Да, съгласи се Блез, ама поне е достоен, извини се човекът, задето ни е омаскарил, добре го рече: искам да се извиня на своите герои. Омар допълни: и по-лошо сме виждали, пък и какви герои сме ние — дрисльовци. Едно време какви герои е имало! Диона заяви, че щом такива майстори на любовното изкуство като Овидий едва успяват да си пласират книгите, и то като ги пробутват в библиотека „Световна класика“, какво тогава да говорим за сукалчета като Автора, който едва прохода в това изкуство. Катон Марк Аврелиевич се изправи и обяви гръмогласно, че според него лично стилът — това е човекът. Блез допълни, че думите на Катон са съвсем правилни, особено като се има предвид, че не са негови, и отбеляза, че всички жанрове са добри с изключение на скучните. Но, продължи той, тези думи пък не са мои, а на Волтер. Йоасаф разказа, че познавал един Волтер, който не само умрял от старост, но и откраднали тленните му останки. — дали пък не става дума за него? Редника обяви, че един негов приятел тъй обикалял гробищата уж да краде тленни останки, пък всъщност задирял безутешните вдовици, при това с успех.

След няколко минути Съдията обяви тържествено:

— След като се запозна с всички обстоятелства по делото, съдът намери за виновни:

Първо — Блез Паскал за това, че обижда с пръсти длъжностни лица, че сравнява хората с растителния вид Фрагмитес комунис и пише

книги с мисли. На основание член този и онзи, алинея втора, Блез Паскал се наказва с година и половина лишаване от свобода.

Второ — Йоасаф Друмника за това, че, използвайки светейшия си облик, живее добротелно, скита и събира философски учения, като се прави на странствуваща любов към човека. На основание съвсем друг член, без алинея, се наказва с публично гилотиниране на ореола.

Блез веднага се развика, че това си е жива подигравка; тъй де, в края на краищата той не е криминален, не е някакъв дребен джебчия, а обижда политически фигури, при това, като им показва среден пръст, следователно заслужава много по-тежко наказание, поне четири години, за всеобщо назидание, за урок на всички, особено като се има предвид, че виното в затвора е превъзходно. Накратко, Блез обяви, че ще обжалва решението пред по-горна инстанция, с молба присъдата му да бъде увеличена.

Йоасаф също се възползува от правото си на последна дума. Той просто попита:

— Как бе, хорица добри, ще живеете от днес нататък без последния човек с ореол?

Но въпросът му отекна глухо в празната, съвсем празна съдебна зала.

Час по-късно всички се събраха на градския площад, за да присъствуват на екзекуцията. Фанфаристи надуха медни тръби, загърмяха яростни барабани, после се показа величествената фигура на Екзекутора. Йоасаф стоеше покорно на високия подиум, облечен в своята винаги ослепително чиста роба. Ореолът му блестеше и хвърляше милион досадни слънчеви зайчета в очите на тълпата. До самия дръвник някак тъжно скучаеше избелялата от хилядолетията бохча, пълна с какви ли не философии за живота.

Ореолът блестеше високо над всички останали — като арка от неземни светлинни сияния. После за миг над него се появи друго сияние — ослепителното острие на бравата.

Защото, уважаеми читателю, над сиянието на ореола винаги се появява сиянието на бравата. Макар и за миг, но това е напълно достатъчно.

Сега Йоасаф е жалко смешен — не знае какво да прави с главата си, вече нищо не я увенчава със святост, само от двете страни на темето едва се показват белезникави пънчета като покълващи млади

рогца. Той вече не е с ореол, той вече прилича на Рогатия. Или, което е същото — вече е като всички нас. Всички се разотидаха, над площад „Опосум“ в Ню Бабилон отново легна плътна тишина. По-късно съдебната заседателка разказваше, че видяла как отгоре се спуснало ангелчето, завършило далекосъобщителна техника, и отнесло на небето светостта на Йоасаф. Според други очевидци веднага след екзекуцията Йоасаф продал тетрадките с философски учения за стара хартия и поел към кръчмата на Диона да оползотвори разумно парите. Според трета версия Екзекутора прибрал ореола, залепил го с универсално лепило за главата и сега се показва с един пътуващ цирк като чудо на чудесата.

Но това вероятно са легенди. Сигурно е само едно: няколко века по-рано Автора стърчи самотно наред самотния таван и се пита:

— Дали вината не е в мен, че вече ще живеем без последния човек с ореол?

А космическото нищо отговаря на въпроса му с въпрос:
Може ли жив човек да е невинен?

Издание: Сборник „Via Dolorosa“, издателство „Народна младеж“, София, 1987

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.